

2006:27

Näsum 12:2

Arkeologisk FU och UN 2006

Elisabeth Höst

Regionmuseet
Kristianstad
Landsantikvarien i Skåne

Rapport 2006:27

Näsum 12:2

- boplats från äldre järnålder

FU och UN, 2006

Näsum, 1097
Bromölla kommun
Skåne län

Elisabeth Höst

Regionmuseet Kristianstad Landsantikvarien i Skåne

Kristianstad
Box 134, Stora Torg
291 22 Kristianstad
Tel 044 – 13 58 00 vx, Fax 044 – 21 49 02

Lund
Box 153, St Larsomr. Byggnad 10
221 00 Lund
Tel 046 – 15 97 80 vx, Fax 046 – 15 80 39

www.regionmuseet.m.se

© 2006 Regionmuseet Kristianstad / Landsantikvarien i Skåne
Rapport 2006:27
ISSN 1651-0933

Omslagsfoto: Elisabeth Höst
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

Näsum 12:2

Innehåll

Inledning	5
Topografi.....	5
Fornlämningsbild	6
Förundersökning.....	6
Slutundersökning	8
Målsättning.....	8
Metod	8
Publik verksamhet.....	9
Resultat	10
Hus.....	12
Järnframställning.....	30
Härdar på rad?	32
Gravliknande lämningar.....	34
Övriga anläggningar	35
Fynd	37
Keramik.....	37
Organiskt material.....	39
Metall och slagg.....	39
Litiskt material.....	40
Naturvetenskapliga analyser	41
Vedartsanalys	41
¹⁴ C	41
Bebyggelseutveckling.....	42
Sammanfattning	45
Referenser	46
Tekniska och administrativa uppgifter	48
Bilaga 1	50
Bilaga 2	57
Bilaga 3	58

Fig 1. Karta över Skåne med Nässum markerat.

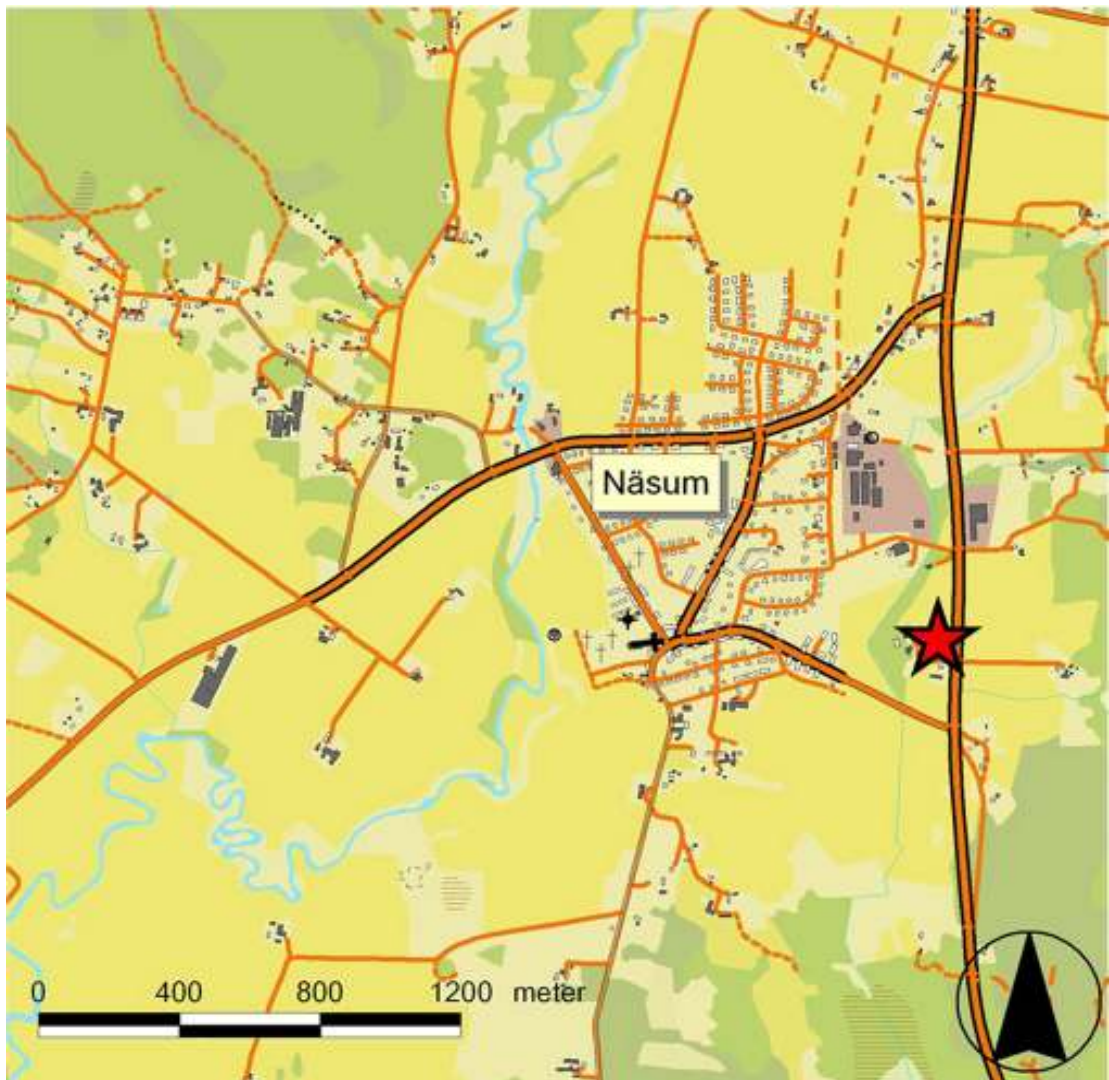

Fig 2. Nässum. Undersökningsområdet är markerat med stjärna.

Fig 3. Pågående matjordsavbaning av undersökningsytan.

Inledning

I samband med matjordsavbaningen inför en ny fotbollsplan upptäckte en grävmaskinist att det fanns tidigare ej kända förhistoriska lämningar inom fastighet Näsum 12:2, Näsums socken, Bromölla kommun, Skåne (fig 1 och 2). Schaktningsarbetena avbröts och en arkeologisk förundersökning tog vid. Förundersökningen utfördes 20050829 - 20050831 av Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne, och välbevarade arkeologiska lämningar kunde konstateras.

På grundval av Regionmuseets undersökningsplan beslutade Länsstyrelsen i Skåne län om en arkeologisk slutundersökning av den yta som skulle komma att beröras av exploatering, ca 9000 kvadratmeter. Under perioden 20051017 – 20051111 genomförde Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne en arkeologisk undersökning inom den aktuella ytan.

Resultaten från förundersökningen och slutundersökningen presenteras här i samma rapport.

Topografi

Exploateringsområdet är beläget i Näsums socken i Villands härad, ca 500 m öster om Näsums samhälle. Området utgörs av en sprickdal som sträcker sig från Ivösjöns nordöstra utlöpare och vidare mot nord –nordost. Idag präglas dalgången till stor del av öppen mark i form av åker och betesmark, medan de omgivande urbergsområdena Västanåberget och Ryssberget är skogklädda. Den aktuella ytan är belägen i åkermark på en svag förhöjning strax öster om Fäbrobäcken. Terrängen är ganska flack men söder om exploateringsområdet sjunker den kraftigt.

Fornlämningsbild

I Näsums socken finns ett 100-tal registrerade fornlämningar. De flesta registrerade fornlämningar i Näsums socken är koncentrerade till dalgångarna, men vid den inventering som gjorts av kultur- och fornlämningar i projektet Gröna jobb/Skog och Historia har det tillkommit fler lämningar i skogsmiljöerna.

Det finns inga registrerade fornlämningar i direkt anslutning till undersökningsområdet. Närmaste fornlämningarna ligger 500 m västerut (RAÄ 66, Näsums bytomt), och 800 m norrut (RAÄ 42, ytinventerad förhistorisk boplats). Ca 1,5 km åt sydväst ligger gravfältet Näsums gudahage, med gravar från både järnålder och historisk tid.

Det har utförts ett begränsat antal arkeologiska undersökningar i Näsums socken. Näsums Gudahage har undersökts (Arte m fl 1973) och en pollenanalys har gjorts i en våtmark intill Gudahagen (Welinder 1977). I övrigt har det bara undersökts ett röjningsröse vid Klagstorp samt ett röjningsröse och en naturbildning vid Östad (Nagmér 1979, Hansson 1993). Ett varierat lösfyndsmaterial från mesolitikum till järnålder har påträffats, framför all från Holjeåns dalgång.

Förundersökning

Vid förundersökningen togs tre schakt upp (fig 4). Två schakt berörde tidigare ej schaktad yta, medan det tredje berörde en yta som tidigare schaktats med caterpillrar i samband med anläggandet av fotbollsplanen.

Två schakt, på vardera ca 100 m, drogs i nord-sydlig riktning. I båda schakten gjordes mindre utvidgningar för att kunna fastställa om det fanns huslämningar på platsen. Dessutom banades en tredje yta av inom det område som tidigare schaktats. Samtliga schakt innehöll ett stort antal stolphål, härdar, gropar och andra nedgrävningar. Totalt inmättes 185 anläggningar, varav 161 okulärt tolkades som stolphål. Lämningar efter minst 3 stolpburna hus kunde konstateras. Husen framschaktades ej i sin helhet. I den nordligaste delen av området konstaterades tunna siltiga lager som sannolikt var vattenavsatta. Under delar av den svacka som finns i den norra delen av exploateringsområdet fanns också tunna torvlager. Detta talar för att den nordligaste delen av området varit sankt, vilket bekräftades av Ortsbor. Här påträffades heller inga anläggningar. Boplatsen kunde därför avgränsas åt norr medan den föreföll sträcka sig längre ut åt övriga väderstreck.

Fyndmaterialet som framkom vid förundersökningen består av keramik, bränd lera, järnslag, flintavslag och träkol. I ett stenskott stolphål påträffades två vävtyngder av bränd lera. Fynden pekar på en datering till järnålder. Framförallt keramiken ger intryck av att höra hemma i förromersk- och romersk järnålder. Avsaknaden av rabbad keramik antyder att materialet inte går ner i ett tidigt skede av förromersk järnålder eller yngre bronsålder.

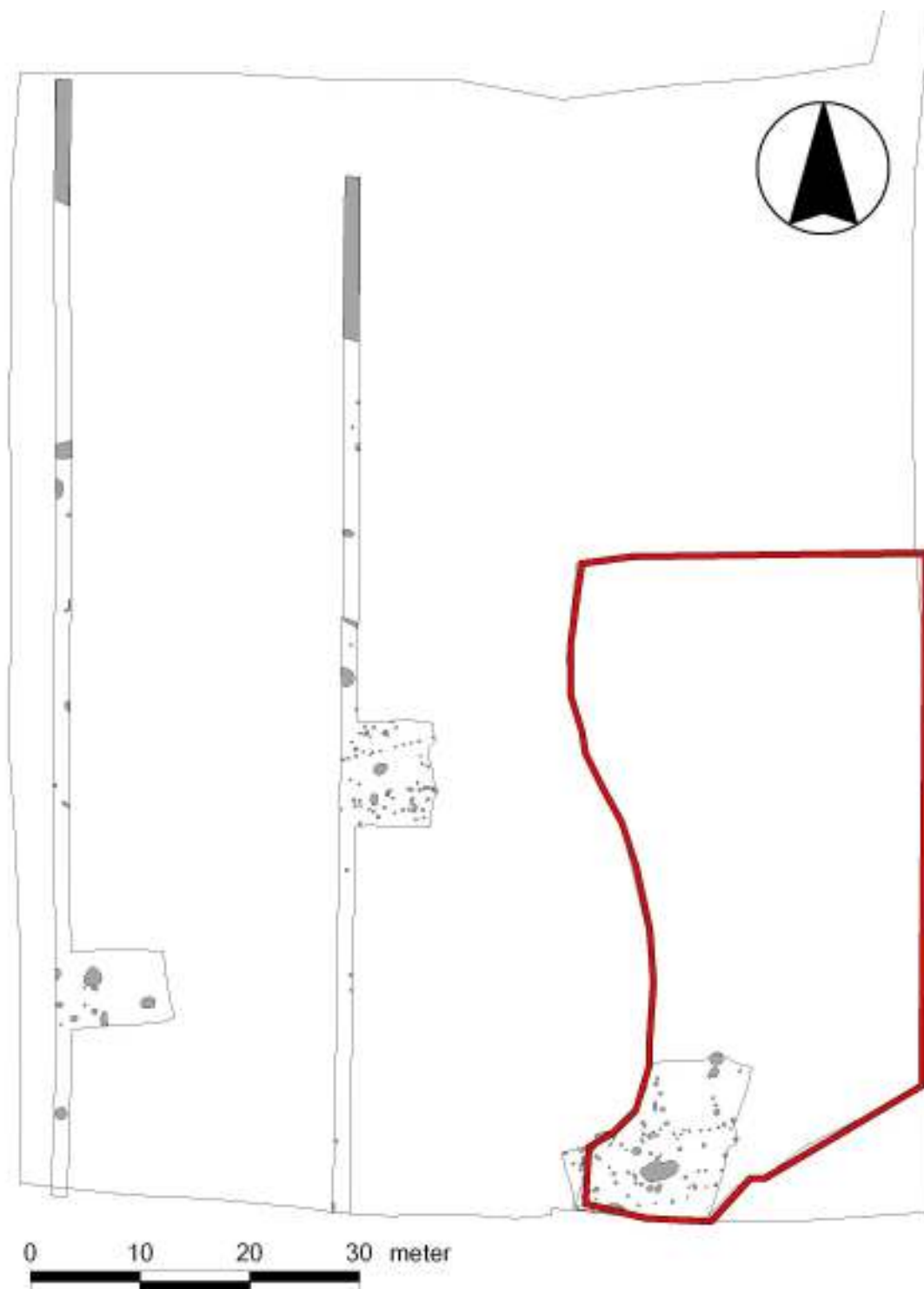

Fig 4. Förundersökningschaktens placering inom undersökningsytan. Den röda linjen markerar området där matjorden avbanades innan arkeologisk personal tillkallats. Skala 1:600

Slutundersökning

Målsättning

Målsättningen med undersökningen fokuserade på bebyggelsestrukturen på platsen. Detta i ett område där det inte finns så stora kunskaper om den förhistoriska bebyggelsen, och där potentialen för kunskapsuppbyggnad är stor ur både ett lokalt och regionalt perspektiv. Frågor som ställdes i undersökningsplanen var :

- Var ligger gårdarnas hus, hägnader etc?
- Vilka dateringar har de enskilda gårdslägena?
- Hur ligger de olika gårdarna i förhållande till varandra (rumsligt och kronologiskt)?
- Hur ser husen ut i jämförelse med samtida hus från andra delar av Skåne/Sydskanandinavien? Vilka regionala/lokala skillnader kan skönjas?
- Vilka funktioner har varit knutna till gårdarna och hur kommer de till uttryck i de enskilda anläggningarna?
- Hur ser depositionsmonstret för avfall ut? Var och hur sker avfallsdeposition?

Utifrån dessa frågor kan man sedan diskutera den enskilda gårdens verksamhetsområde, hur den var organiserat, hur stor den har varit och de aktiviteter som försiggått där.

Metod

Den arkeologiska undersökningen i Näsum inleddes med en metalldetektering av matjorden i syfte att säkerställa metallartefakter som kan belysa platsens sociala karaktär. Parallellt med detekteringen utfördes matjordsavbaning med grävmaskin med släntskopa. Jordmassorna forslades bort av lastbil och dumper. Schaktningsarbetet pågick under ca 6,5 dagar. Totalt avbanades en yta om ca 9000 m² inklusive den ca 170 m långa markväg som ansluter i nordvästra delen av schaktet. Matjordstjockleken varierade mellan 0,2 och 0,4 m. Den sterila marken bestod av sand.

De arkeologiska lämningarna mättes in med totalstation, och mätfilerna överfördes till dokumentationsprogrammet Intrasis. Mätningen skedde snarast efter matjordsavbaningen för att så snabbt som möjligt få en överblick av området och de arkeologiska lämningarna. Även de anläggningar som dokumenterats under förundersökningen inmättes på nytt.

Eftersom en viktig del i målsättningen var att klargöra bebyggelsestrukturen på platsen, prioriterades till en början huslämningarna. Planritningar studerades och en handrensning med spade och grävsked gjordes på husytorna för att få fram husens konstruktionsdetaljer. Undersökningen av husen koncentrerades i första hand till de takbärande stolparna, och de lämningar som kunde förmodas tillhöra husen. I de flesta fall undersöktes endast halva stolphålet, varpå profilen dokumenterades. Visade sig lämningarna vara fyndrika undersöktes objekten i sin

helhet. Som regel grävdes lämningarna för hand, men då det ansågs nödvändigt sållades fyllningen.

Fältdagbok fördes kontinuerligt för att dokumentera arbetets gång, prioriteringar och bemanning.

Kolprover insamlades från undersökta objekt. Kolproverna registrerades i Intrasis och ett urval av 12 prover skickades på analys till Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, och sedan vidare till Laboratoriet för ¹⁴C-datering. Båda laboratorierna finns på Kwartärgeologiska avdelningen vid Lunds Universitet.

Prover och fynd, inklusive de från förundersökningen, registrerades i Intrasis.

Redovisningen av husen följer i stort den mall som användes vid rapporten över undersökningen i Snårarp (Edring 2004).

Fig 5. Skolbarn från Näsum trotsade regnet för att besöka undersökningen.

Publik verksamhet

Den arkeologiska undersökningen i Näsum drog till sig stort intresse från tidningar, radio och allmänhet. För att bemöta detta intresse anordnades en visning av undersökningen söndagen den 6 november 2005. Affischering ägde rum runt om i Näsums samhälle och uppslutningen blev stor. Drygt 100 personer kom för att ta del av undersökningsresultaten.

Radioprogrammet Citrus från Radio Blekinge gjorde ett längre reportage om undersökningen i Näsum, och flera artiklar skrevs i Blekinge Läns Tidning, Norra Skåne och Kristianstadsbladet.

Skolan i Näsum inbjöds till visningar av Regionmuseets pedagog, Elisabeth Ekstam. Alla klasser fick möjlighet att besöka den arkeologiska undersökningen. Sammanlagt kom 152 elever, från förskoleklass till årskurs 6 (fig 5).

Resultat

Efter avbaningen avtecknade sig de arkeologiska objekten tydligt mot den relativt homogena sterila sanden. De södra och centrala delarna av undersökningsområdet utgjordes av en höjd i terrängen och det är också här som den rikaste förekomsten av arkeologiska objekt påträffades. I den något lägre liggande norra delen av undersökningsområdet täcktes ytan av tunna silt och torvlager som med största sannolikhet indikerar att området tidigare utgjorts av våtmark. I denna del förekom lämningar endast sparsamt. I den för cykelvägen avbanade ytan iakttoogs inga lämningar av antikvariskt intresse.

Innan antikvarisk personal tillkallats hann en ca 1750 kvadratmeter stor yta, helt eller delvis schaktas i östra delen av området. Den schaktade ytan var kraftigt sönderkörd av maskiner. Ytterligare en försiktig schaktning av denna yta gjordes vid slutundersökningen. Med största sannolikhet har de inledande maskinarbetena inför fotbollsplanen skadat underliggande arkeologiska lämningar, men till vilken utsträckning var svårt att avgöra. Anläggningstätheten var här glesare än på övriga undersökningsområdet, och de anläggningar som var bevarade var generellt av det större slaget, såsom härdar och gropar.

Sammanlagt framkom 1462 arkeologiska objekt, varav den största delen stolphål. Övriga lämningar utgjordes av bland annat härdar, gropar, mindre kulturlagerrester, grophus, rännor, eventuella gravar och ugnar för järnframställning (fig 6). Sammanlagt undersöktes 210 objekt.

Av de objekt som undersöktes i fält bedömdes 15 stycken inte vara av antikvariskt intresse. De registrerades därför som ”Utgår”.

Anläggningstyp	Antal	Undersökta
Grav	2	2
Grop	78	23
Grophus	1	1
Härd	124	34
Kulturlager	7	4
Lager	1	-
Ränna	9	-
Stolphål	1214	136
Ugn	2	2
Obestämda	9	-
Utgår	15	8
Summa:	1462	210

Fig 6, ovan. Anläggningstabell.

Fig 7, t.b. Undersökningsområdet inklusive det ca 170 meter långa schaktet i norr.

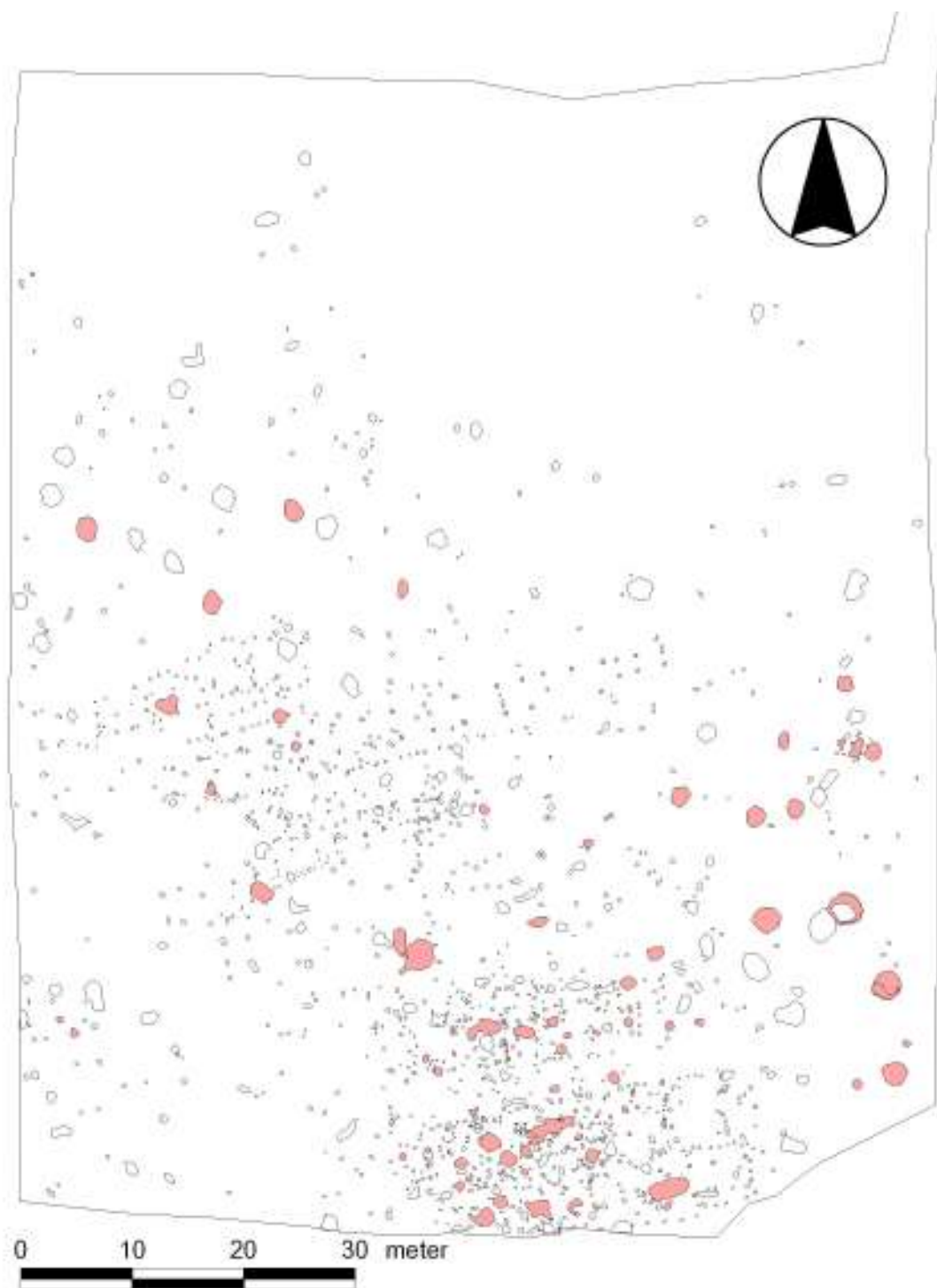

Fig 8. Undersökningssytan med samtliga inmätta objekt. Undersökta objekt markerade med rött. Skala 1:600

Fig 9. Husrensning

Hus

Stora ytor handrensades på och kring huslämningarna för att få fram husens konstruktionsdetaljer. Ca 1450 kvadratmeter, det vill säga ca 16%, av exploateringsytan handrensades på detta vis, och de nya anläggningarna mättes in. Flera huslämningar konstaterades (fig 10). Husen var, med undantag för ett grophus och ett fyrstolphus, treskeppiga. Husen har en tämligen samlad datering, förromersk - romersk järnålder, där betoningen verkar ligga på yngre förromersk järnålder och äldre romersk järnålder. Undantaget är Hus 7, vilket med sin stora bockbredd snarast pekar på en datering till bronsålder, och Hus 9, vilket med ^{14}C -analys daterades till övergången romersk järnålder-folkvandringstid.

Husen har, i de fall det varit möjligt att bedöma, haft raka vägglinjer. De hade alltså inte den konvexa formen som blir allt vanligare under äldre romersk järnålder (Artursson 2005:95).

Husen var belägna i de södra och centrala delarna av undersökningsområdet. Särskilt i de södra delarna överlagrade husen varandra vilket försvårade arbetet med att identifiera och tolka de enskilda husen med tillhörande aktivitetsområde. På grund av begränsad tid undersöktes i allmänhet endast de stolphål som i fält bedömdes tillhöra den takbärande konstruktionen. Likaså grävdes de anläggningar, t ex härdar och gropar, som genom sin placering kan ha ingått i hushållet.

Hus 1-9 undersöktes och dokumenterades i fält. Hus 10-15 är inte undersökta och tolkade i fält, utan endast vid rapportarbetet. Det finns därför en möjlighet att vissa objekt hade bedömts annorlunda i fält.

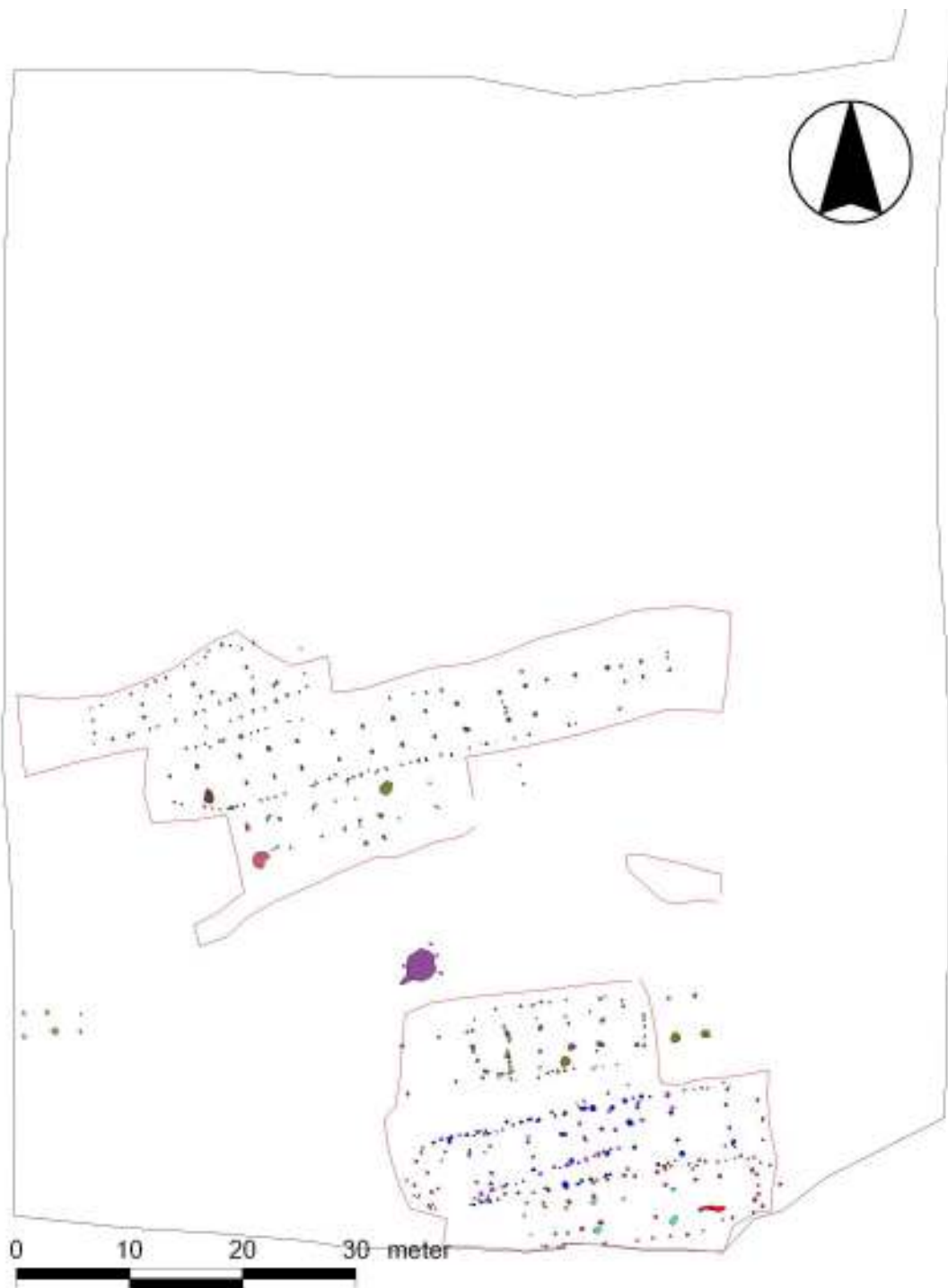

Fig 10. Samtliga hus, de handrensade områden avgränsas av röda linjer. Skala 1:600

Hus 1

Typ: *Långhus, treskeppigt*

Form: *Rektangulärt, rundade gavlar*

Orientering: *ÖNÖ - VSV*

Mått: *minst 31 × 6 m*

Bockbredd: *2 - 2,5 m*

Bockavstånd: *1,2-3,7 m*

Golvyta: *minst 186 m²*

Datering: ¹⁴C: *175 f. Kr – 40 e.kr*

Antal takbärande stolppar: *10 + 4 omsättningar*

Takbärare: *1439, 1656, 1664, 1682, 1944, 2003, 2367, 2764, 2785, 2835, 2844, 2992, 3020, 7169, 7212, 7220, 7228, 7236, 7489, 7507, 11882, 12161, 12298*

Väggstolpar: *7251, 7543, 1353, 1361, 1369, 1428, 1489, 1499, 1508, 1543, 1551, 1583, 1591, 1614, 1910, 2021, 2031, 2041, 2062, 2085, 2093, 2102, 2143, 2151, 2450, 2647, 2684, 2694, 2717, 2725, 3060, 3068, 3074, 3090, 3097, 3103, 3115, 3147, 3154, 3161, 3194, 3214, 3225, 3232, 3248, 3654, 7532, 7561, 7650, 7693, 7721, 7737, 7745, 7813, 8135, 8143, 8167, 11561, 11617, 11625, 11631, 11642, 11649, 11657, 11665, 11727, 11734, 11953, 11984, 12253, 12260, 12266, 12364, 12370, 12388, 12395, 12409*

Undersökta objekt: *1439, 1656, 1664, 1944, 2367, 2764, 2785, 2844, 2992, 3020, 7169, 7212, 7220, 7228, 7236, 7489, 7507, 11882, 12298*

Hus 1 låg i undersökningsytans södra del (fig 11), i ett område med riklig förekomst av förhistoriska lämningar. Huset hade en regelbunden form, om än något avsmalnande i den östra änden, med tämligen välbevarade, raka men något oregelbundna, vägglinjer. Den västra bevarade gaveln var rundad. Ytan rensades för hand. Husets avgränsning i öst är inte känd då denna del av undersökningsytan inte var tillgänglig för rensning.

20 av de takbärande stolparna undersöktes. I husets mitt fanns ett stolppar där båda stolparna blivit omsatta. Två av de takbärande stolparna i nordvästra delen av huset har eventuellt också blivit omsatta. Strax väster om mitten kan man urskilja två motställda indragna ingångar.

Ett ¹⁴C-prov från en av de takbärande stolparna gav en datering till övergången förromersk- och romersk järnålder. Detta överensstämmer väl med de hus typer från öresundsregionen som Magnus Artursson för till förromersk järnålder period III och äldre romersk järnålder, 150f. Kr.-150 e.Kr (Artursson 2002: 90ff).

I stolphålen påträffades enstaka fragment av bränd lera, slagg och keramik.

Centralt beläget i Hus 1 fanns ett kulturlager (5737) som eventuellt skulle kunna knytas till huset. Lagret var fyndrikt och innehöll bland annat en koncentration av bränd lera (5705) vilket tolkats som resterna efter en ugnskonstruktion. Detta bekräftades av 5714, en sotig och kolbemängd lagerrest, också denna belägen i ovannämnda kulturlager. 5714 kunde, med ett kolprov, dateras till 160 f.kr - 5 e.kr. Förutom kulturlager 5737 var också en avfallsgrop och tre hårdar belägna inom huset och hör möjligen därtill. Avfallsgropen ¹⁴C-daterades till 195 - 50 f. Kr. Eftersom Hus1 överlagrade/överlagrades av Hus 2 är det inte möjligt att med säkerhet avgöra till vilket hus dessa anläggningar tillhör.

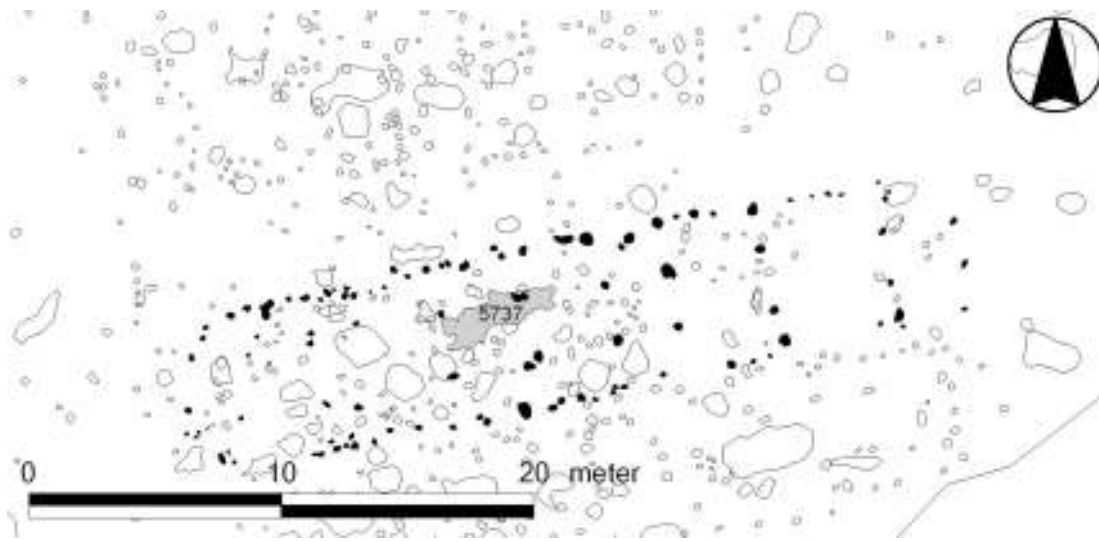

Fig 11. Hus 1 med lager 5737 markerat.. Skala 1:300

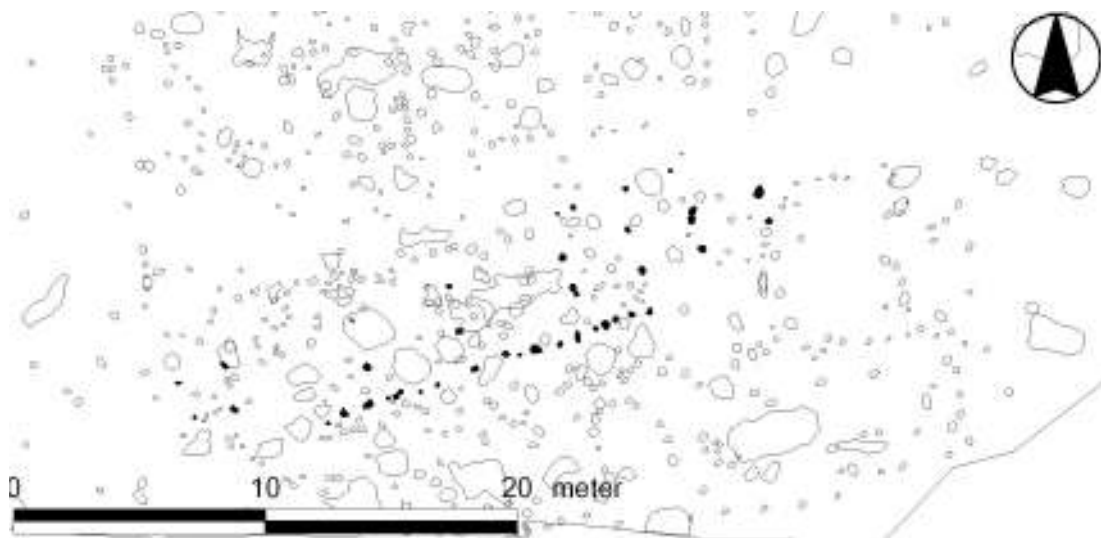

Fig 12. Hus 2. Skala 1:300

Hus 2

Typ: Långhus, treskeppigt

Orientering: ÖNÖ - VSV

Mått: minst 27 × 5 m

Bockbredd: 1,2-1,9 m

Bockavstånd: 1,2-1,9 m

Golhyta: minst 146 m²

Datering: yngre förromersk – äldre romersk järnålder

Antal takbärande stolppar: 8

Takbärare: 1953, 2965, 2972, 2979, 3013, 3029, 3036, 3044, 3074, 3225, 7178, 7481, 8096, 8158, 8175, 12074, 12341, 12409

Väggstolpar: 2011, 2050, 2110, 2118, 2135, 2414, 2423, 2669, 2677, 2771, 2778, 2793, 2800, 2807, 2819, 2828, 2835, 3188, 3207, 3242, 3257, 8150, 11903

Undersökta objekt: 1953, 2965, 2979, 3013, 3029, 3036, 3044, 3074, 3225, 7178, 7481, 8096, 8158, 12074, 12341

Hus 2 påträffades i den södra delen av undersökningsytan, i ett område med minst två andra hus (fig 12). Ytan rensades för hand. En del av husets södra vägglinje var bevarad, men däremot var gavlarna inte möjliga att urskilja varför husets form och storlek var svårbestämd. De flesta av husets takbärande stolpar undersöktes i fält, men vid bearbetningen av materialet tolkades ytterligare ett takbärande stolpar i väst som tillhörande huset. Två av de takbärande stolparna förefaller ha blivit omsatta.

Enstaka fragment av brända ben, bränd lera och keramik påträffades i stolphålen. Ett av keramikfragmenten (fnr 207) är en mynning med en sannolik datering till förromersk - romersk järnålder .

Storleken på huset och det inbördes förhållandet mellan de takbärande stolparna överensstämmer med de hustyper som Artursson pekar ut som tillhörande förromersk järnålder period III och tidig romersk järnålder (Artursson 2005:90ff).

Placerade inom huset fanns anläggningar som skulle kunna tillhöra huset (se beskrivning av Hus 1 ovan).

Hus 3

Typ: Långhus, treskeppigt

Orientering: ÖNÖ - VSV

Mått: 22,5 × 5,6 m

Bockbredd: 2,4-2,7 m

Bockavstånd: 1,8-2,9 m

Golhyta: ca 125 m²

Datering: yngre förromersk – äldre romersk järnålder

Antal takbärande stolppar: 6

Takbärare: 2625, 2635, 3545, 7292, 7366, 7376, 7409, 7418, 7608, 7783, 7863, 8034, 8125, 10798, 10846

Väggstolpar: 2520, 3534, 3559, 3570, 3582, 3602, 3613, 3624, 3633, 3643, 7261, 7267, 7285, 7319, 7327, 7351, 7358, 7427, 7434, 7441, 7450, 7459, 7466, 7473, 7552, 7570, 7589, 7684, 7729, 7753, 7906, 7913, 7921, 7977, 10758, 10776, 11953, 11984, 12010, 12019, 12029, 12058, 7702

Övriga objekt: 2570, 8070

Undersökta objekt: 2625, 3570, 3613, 7292, 7366, 7409, 7418, 7608, 7783, 7863, 8034, 8125, 10846

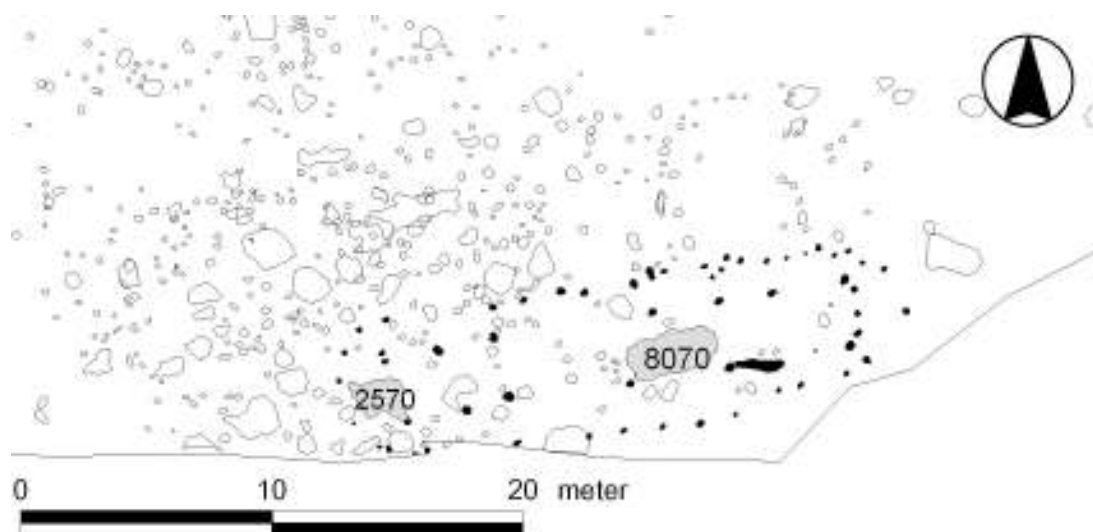

Fig 13. Hus 3 med grop 8070 och härd 2570 markerade. Skala 1:300

Hus 3 var beläget i den södra, mycket anläggningstäta, delen av undersökningsområdet (fig 13). Trots att ytan handrensades var det problematiskt att avgöra vilka stolphål som ingick i huskonstruktionen. Huset bestod av 7 takbärande stolppar, vilka vid undersökning visade sig vara mycket varierande vad gäller form, storlek och fyllning. Eventuellt var den nordvästra stolpen omsatt. Den nordliga vägglinjen var svår att urskilja från den tillhörande Hus 1. Dessa två vägglinjer verkar överlagra varandra. Alternativa tolkningar av Hus 3 är därför möjliga.

Hus 3 hade rundade gavlar och raka, om än något oregelbundna, vägglinjer. Möjligen kan man skönja en ingång mitt på den norra vägglinjen.

Enstaka fragment av keramik och bränd lera påträffades i stolphålen.

Centralt beläget i huset fanns en större fyndrik grop/härdgrop (8070). Dess centrala läge i huset talar för att huset och gropen kan vara samtida. Gropen innehöll bland annat delar av en fotbägare vilket ger en datering till äldre romersk järnålder. I västra delen av huset fanns en centralt liggande härd (2570) i vilken det bland annat påträffades keramik som skulle kunna föras till yngre romersk järnålder. Härden och gropen daterades med hjälp av ^{14}C till 160 - 0 f. kr respektive 90 f. Kr - 55 e. Kr, vilket är förenligt med en typologisk bestämning av huset.

Hus 4

Typ: Långhus, treskeppigt

Orientering: Ö - V

Mått: 15 x 6 m

Bockbredd: 2,1 m

Bockanstånd: 2,5 – 3,0 m

Golhyta: 60 m²

Datering: förromersk – romersk järnålder

Antal takbärande stolppar: 4

Takbärare: 3369, 3429, 3446, 3952, 4032, 4085, 4121, 4229, 4287, 4341, 4358

Väggstolpar: 3347, 3376, 3388, 3395, 3403, 3410, 3504, 3512, 3800, 3809, 3942, 4171, 4436, 4465, 4809, 8246, 8285, 8344, 8353, 9788, 9798, 9824, 9842, 10024, 10034, 10075, 10085, 10909, 11466, 11480, 11575, 11583, 11589, 12524, 12534, 12543

Undersökta objekt: 3369, 3429, 3446, 3512, 3800, 3952, 4032, 4085, 4121, 4229, 8246

Hus 4 påträffades i en anläggningstät del av undersökningsytan och på samma plats fanns minst ytterligare ett långhus, Hus 7. Detta svårgjorde tolkningen av husen trots att ytan handrensades. Hus 4 var ett mindre långhus med endast 4 takbärande stolppar, varav de två västra kan ha blivit omsatta (fig 14). De takbärande stolparna undersöktes i fält och de hade ett enhetligt utseende. Huset hade raka långsidor, och en rak och en rundad gavel. Eventuellt fanns en ingång i den sydvästra delen. Huset har inga tydliga paralleller i det sydsandinaviska materialet, men de takbärande stolparnas inbördes förhållande talar för en datering till förromersk – romersk järnålder.

I ett fåtal av de undersökta stolphålen påträffades fynd. Dessa bestod av enstaka keramikfragment, bränd lera och ett avslag av kvarts. Inget fynd var daterbart närmare än till förhistorisk tid.

I huset fanns flera gropar och härdar vilka skulle kunna tillhöra Hus 4 eller Hus 7. Härd 4098 daterades med hjälp av ¹⁴C till 30 - 130 e. Kr.

Strax norr om både Hus 4 och 7 påträffades, invid ett stolphål, en keramikskål (fnr 240). Halva skålen var bevarad, resten hade att döma av de färska brottytorna förstörts vid schaktningen. Eftersom skålen inte påträffades i en anläggning som tolkas tillhöra ett av husen är det problematiskt att kalla den för husoffer. Skålen saknar dekor och andra särdrag men kan mycket väl höra hemma i perioden förromersk-romersk järnålder.

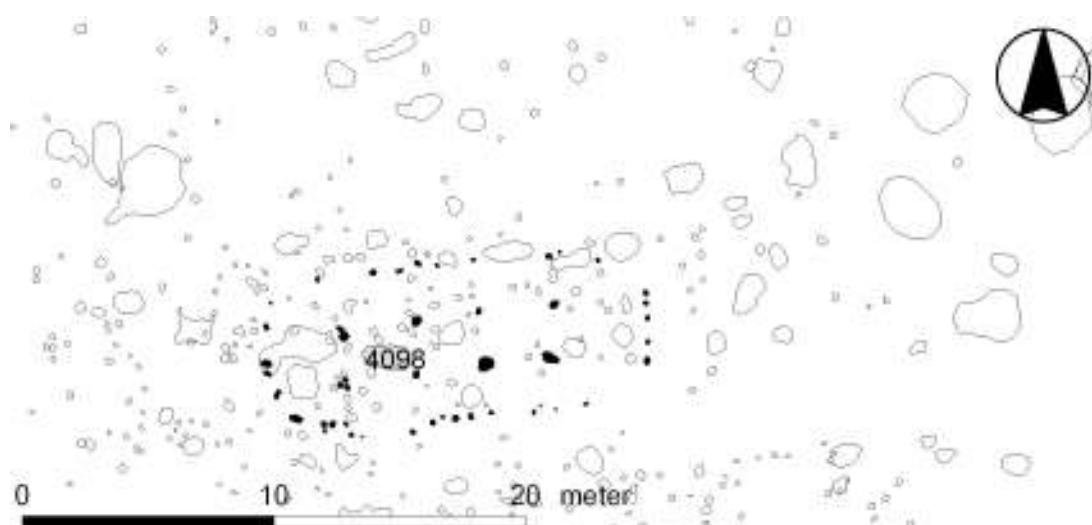

Fig 14. Hus 4 med bård 4098 markerad. Skala 1:300

Hus 5

Typ: Långhus, treskeppigt

Orientering: ÖNÖ - VSV

Mått: minst 41 x 6 m

Bockbredd: 2,4 m

Bockavstånd: 2,0 – 3,9

Golhyta: minst 240 m²

Datering: ¹⁴C: 45 f.kr-55 e.kr

Antal takbärande stolppar: 14 (15)

Takbärare: 6013, 6023, 6033, 6051, 6069, 6150, 6167, 6178, 6189, 6301, 6486, 6529, 6562, 6661, 6730, 6770, 6879, 6938, 6992, 7007, 7085, 7154, 10232, 11064, 300448

Väggstolpar: 6060, 6087, 6095, 6104, 6113, 6160, 6329, 6337, 6359, 6423, 6429, 6448, 6456, 6463, 6479, 6600, 6609, 6709, 6738, 6745, 6752, 6801, 6809, 6838, 6844, 6851, 6858, 6910, 6916, 6931, 6952, 6959, 6968, 6985, 7027, 7034, 7048, 7061, 7100, 7115, 7123, 7146, 7162, 10159, 10170, 10181, 10262, 10270, 10280, 10290, 10299, 10309, 10854, 10862, 10900, 11018, 11026, 11034, 11042, 11050, 11057

Övriga objekt: 6640, 7016

Undersökta objekt: 6013, 6023, 6033, 6051, 6069, 6150, 6167, 6178, 6189, 6301, 6486, 6529, 6562, 6661, 6730, 6770, 6879, 6938, 6992, 7007, 7085, 7154, 10232, 10862, 10900, 11064, 300448

Hus 5 framstod tydligt redan efter schaktningen, men ytan handrensades ändå och delar av vägglinjer kom att tydligt framträda (fig 15). Huset hade raka vägglinjer och en rumsavdelare fanns i östra delen av huset. I väst fanns en antydning till gavel bevarad, alternativt kan två av dessa stolpar ha ingått i den takbärande konstruktionen, vilket innebär att huset kan ha fortsatt längre västerut. Även husets östra begränsning är oklar, och huset kan ha sträckt sig också längre åt detta håll. De östra stolphålen var dåligt bevarade, och vissa var helt borta, så det är tänkbart att även ytterligare stolphål har blivit bortodlade.

Husets stolphål var enhetliga till karaktären även om undantag fanns. Till exempel var det västligaste stolpparet omaka. Det norra stolphålet passade väl in i stolphålsraden, men på platsen för det södra fanns en större nedgrävning. Möjligen har stolphålet blivit omgrävt, eller har en senare grop förstört det ursprungliga stolphålet. I husets västra del fanns två härdar, 6640 och 7016, vilkas placering antyder att de skulle kunna vara samtidiga med huset. Härd 6640 undersöktes i fält, men endast botten av anläggningen var bevarad. Inga fynd eller träkol framkom.

En ^{14}C -prov ur stolphål 7085 ger en datering till 45 f.kr-45 e. Kr. Detta stämmer väl överens med en typologisk datering.

Huset liknar till sin konstruktion två undersökta hus från Skåne, ett i Önsvala, Nevishögs sn och ett i Toftans, Malmö stad. Det förra daterades med ^{14}C till perioden förromersk järnålder period III och äldre romersk järnålder. Enligt Artursson är dessa de enda hus av den här storleken som tidigare undersökts i Skåne (Artursson 2005:91ff). Sten Tesch har i en studie av förhistoriska boplatser i Köpingsområdet i södra Skåne, undersökt förhållandet mellan bockbredden och husets totala bredd. Han finner att bockbredden i förhållande till husets bredd konstant minskar under perioden senneolitikum till folkvandringstid/vendeltid. Förhållandet mellan bockbredd och husbredd är i detta fall 41,2%, vilket enligt Tesch är typiskt för förromersk järnålder period III (Tesch 1993:152f).

Enstaka dåligt bevarade keramikfragment påträffades i två av stolphålen. De flesta fynden från Hus 5 insamlades vid grävning av anläggning 6938 (tolkat som den sydvästligast takbärande stolpen). Här framkom keramik, harts, bränd lera och brända ben, dock inget daterbart närmare än till förhistorisk tid.

Hus 5 har ett oklart förhållande till Hus 8. Se beskrivning av Hus 8 för närmare upplysningar.

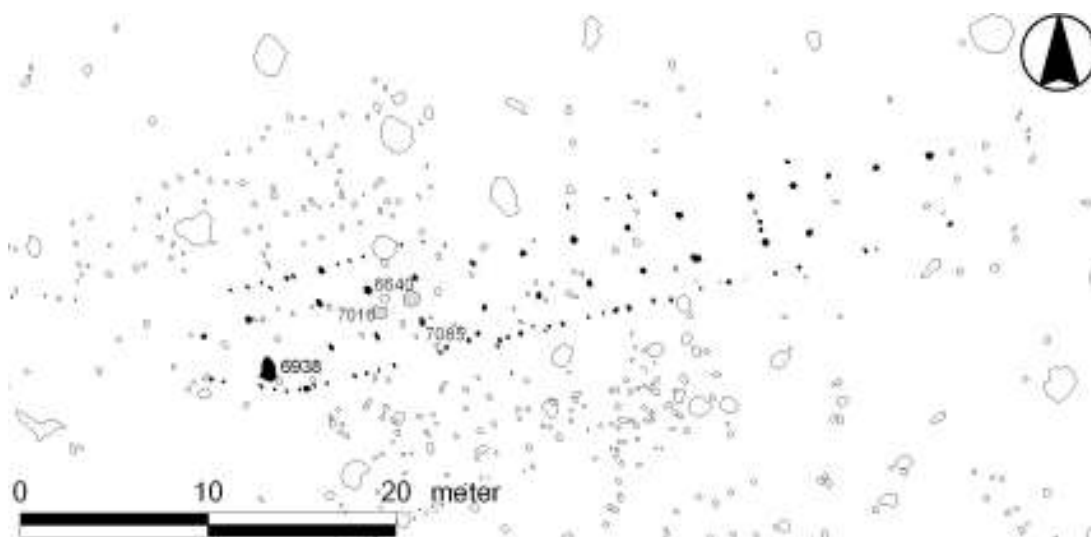

Fig 15. Hus 5 med härdarna 7016 och 6640, samt stolphålen 6938 och 7085 markerade. Skala 1:400

Hus 6

Typ: Mindre stolpbyggnad, fyrstolpshus

Orientering: ÖNÖ - VSV

Mått: uppskattningsvis 3,5 x 3,5 m

Bockbredd: 1,9-2,1 m

Bockavstånd: 1,7-1,9 m

Golhyta: ca 12 m²

Antal takbärande stolppar: 2

Datering: äldre järnålder

Takbärare: 10063, 10105, 10386, 15167

Väggstolpar:

Undersökta objekt: 10063, 10105, 10386, 15167

Hus 6 låg i ett anläggningstätt område (fig 16), strax söder om Hus 5. Ytan handrensades, men de potentiella huslämningarna förblev svårtolkade.

Hus 6 bestod av 4 stenskodda stolphål, som inbördes var mycket lika varandra, och som bildade ett mindre hus. Sannolikt rör det sig om en mindre ekonomibyggning i anslutning till Hus 5.

Huset har samma dimensioner som ett fyrstolpshus från Uppnora 6:2, Getinge sn, Halland, vilket daterades till äldre järnålder (Göthberg et al 1995:105).

Inga fynd påträffades vid undersökning av stolphålen.

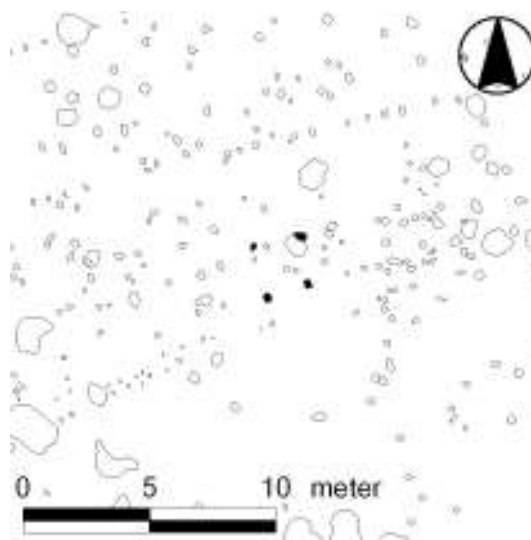

Fig 16. Hus 6. Skala 1:300

Hus 7

Typ: Långhus, treskeppigt

Orientering: ÖNÖ - VSV

Mått: minst 30 x 8 m

Bockbredd: 3,1 - 4,4 m

Bockavstånd: 2,2 - 4,0 m

Golhyta: 240 m²

Datering: bronsålder

Antal takbärande stolppar: 10

Takbärare: 266, 306, 3354, 3382, 3416, 3439, 3495, 3852, 3977, 4023, 4277, 4382, 4402, 4456, 4483, 4557, 4624, 4756, 4775, 8362

Väggstolpar: 3362, 4217, 4287, 4341, 4332, 4350

Undersökta objekt: 266, 306, 3354, 3362, 3382, 3416, 3439, 3495, 3852, 3977, 4023, 4277, 4456, 4483, 4557, 4624, 4756, 4775, 8362

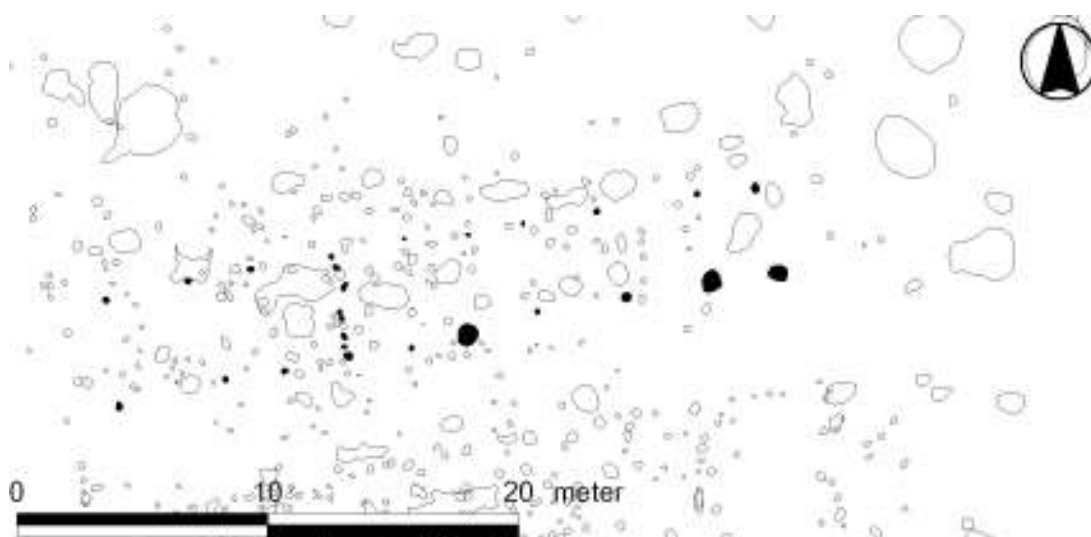

Fig 17. Hus 7. Skala 1:300

Hus 7 (fig 17) påträffades på samma lämningstäta yta som Hus 4, vilket komplicerade tolkningen av huset. Ytan handrensades och de flesta av de takbärande stolparna undersöktes i fält. Hus 7 hade 10 takbärande stolppar men inga tydliga vägglinjer kunde tolkas som tillhörande huset, varför dess storlek endast är en uppskattning. Strax väster om husets mitt fanns en eventuell skiljevägg. En del av dessa stolphål skulle även kunna passa som omsatta, takbärande stolpar i Hus 4. Av fynden som påträffades i stolphålen kan nämnas en skrapa av sydiskandinavisk flinta. I övrigt förekom keramikfragment, brända ben, bränd lera (i ett av stolphålen en relativt riklig mängd), flinta och slagg. Fynden kunde endast ges en vid datering till förhistorisk tid.

Hus 7 skilde sig från de andra husen genom sin storlek. Bockbredden var 3,3 – 4,2 m, vilket är dubbelt så mycket som på de andra husen. Denna bockbredd förknippas vanligen med hus från bronsåldern, men inget fyndmaterial styrker att platsen varit bebodd under denna tidsperiod.

Tre av de större stolphålen tolkades vid undersökning vara flacka gropar snarare än stolphål. Sammantaget finns det alltså faktorer som talar mot denna hustolkning, men samtidigt kvarstår Hus 7 som ett tänkbart alternativ då det finns en regelbundenhet i konstruktionen.

I huset fanns härदार och gropar som skulle kunna tillhöra antingen Hus 4 eller 7. Härd 4098 daterades med hjälp av ^{14}C till 30 - 130 e. Kr. Denna datering motsägs av husets typologiska datering varför härden snarare tillhör Hus 4.

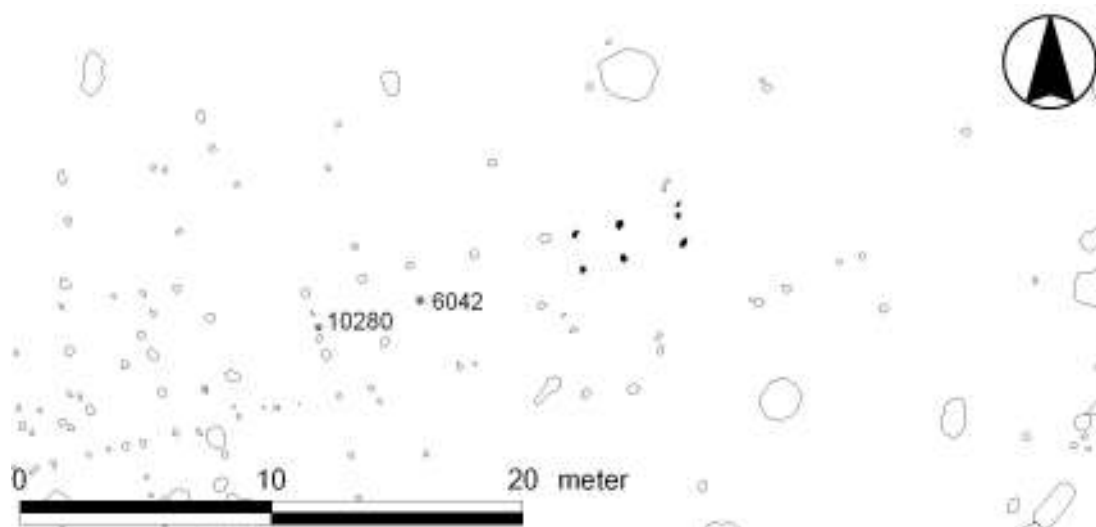

Fig 18. Hus 8 med stolphålen 6042 och 10280 markerade. Skala 1:300

Hus 8

Typ: Långhus, treskeppigt

Orientering: ÖNÖ - VSV

Mått: 6 × 3 m

Bockbredd: 1,2 – 1,4 m

Bockavstånd: 1,7 – 2,5 m

Golhyta: uppskattningsvis 18 m²

Datering: (samtida med Hus 5?) förromersk järnålder period III – äldre romersk järnålder

Antal takbärande stolppar: 3

Takbärare: 1168, 1179, 1190, 6367, 6375, 6383, 6390 (6240, 10280)

Väggstolppar:

Undersökta objekt: 1168, 1179, 1190, 6367, 6375, 6383, 6390

Hus 8 låg i omedelbar anslutning till, och utgjorde sannolikt en fortsättning på, Hus 5. Huset utgjordes av tre takbärande stolppar där eventuellt en av stolparna blivit omsatt. Samtliga stolphål var påfallande snarlika i form och fyllning. Någon vägglinje kunde inte urskiljas trots att ytan handrensades. Byggnadens placering tyder på att det var orienterat efter Hus 5, vilket indikerar en samtidighet. Kanske utgör det en tillbyggnad till det större huset. En reservation görs här för två stolphål, 6042 och 10280 som ligger västerut som möjligtvis skulle kunna passa in i den södra raden av takbärande stolpar. Detta skulle i så fall innebära att de båda husen inte sammanfaller kronologiskt. Inga fynd påträffades i de undersökta stolphålen.

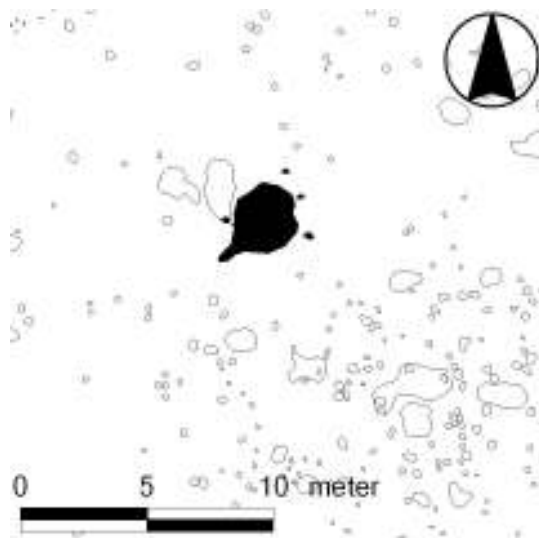

Fig 19. Hus 9. Skala 1:300

Hus 9

Typ: Grophus?

Form: Oregelbundet rund

Orientering:

Mått: 2,5 x 2,5 m

Bockbredd: -

Bockavstånd: -

Golhyta: 6,25 m²

Datering: ¹⁴C: 430-560 e.kr

Antal takbärande stolppar: -

Takbärare: 15452, 15461, 15470, 15479, 15488

Väggstolpar: -

Golvlager: 5097

Undersökta objekt: 5097, 15452, 15461, 15470, 15479, 15488

Hus 9 bestod av en oregelbundet rund anläggning som eventuellt skulle kunna vara ett grophus. Vid undersökning visade sig grophuset ha tydliga nedgrävningskanter och en plan botten. Vid rensning framkom stolphål. Det är emellertid inte möjligt att avgöra vilka stolphål som ingått i konstruktionen. Hela anläggningen skars olyckligtvis från norr till söder av ett sentida dike. Detta kan ha medfört att viktig information förstörts. I sydväst anslöt vad som sannolikt inte är en ingångsfördjupning utan snarare en djurgång. Det tänkta golvlagret bestod av brun humös sand med ett sotigt inslag i sydvästra delen. Golvlagret innehöll en del fynd: brända ben, keramik och bränd lera.

Hus 9 är problematiskt att typologiskt datera, men ¹⁴C-analysen ger en datering till övergången romersk järnålder - folkvandringstid.

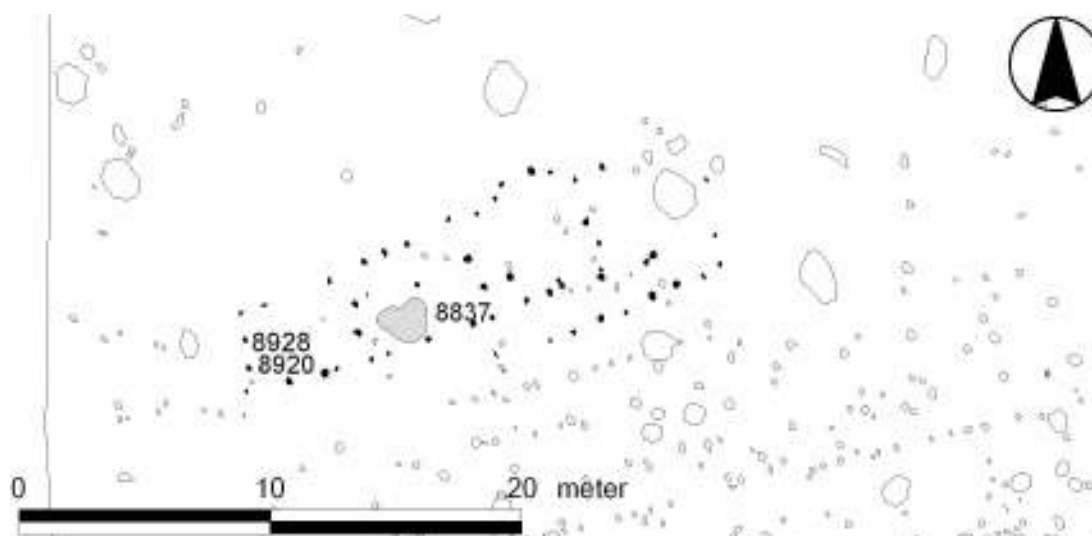

Fig 20. Hus 10 med stolphålen 8920 och 8928, och härden 8837 markerade. Skala 1:300

Hus 10

Typ: Långhus, treskeppigt

Orientering: NÖ - SV

Mått: minst 22 × 5,7 m

Bockbredd: 2,2 – 2,5 m

Bockavstånd: 2,2 – 5,1 m

Golvyta: -

Datering: förromersk – äldre romersk järnålder

Antal takbärande stolppar: 6

Takbärare: 8568, 8668, 8693, 8829, 8876, 8903, 8928, 14618, 14745, 14755, 14811, 14984

Väggstolpar och övriga stolpar: 6830, 8642, 8650, 8678, 8685, 8703, 8710, 8726, 8744, 8753, 8761, 8770, 8778, 8785, 8793, 8811, 8820, 8860, 8885, 8894, 8911, 8920, 14646, 14655, 14674, 14685, 14702, 14726, 14764, 14793, 14803, 14823, 14843, 14861, 14870, 14879, 14888, 14953, 14963, 14973

Övriga objekt: Grop 8837

Undersökta objekt: 8837, 8876, 8894, 8920, 8928

Endast en mindre del av Hus 10 undersöktes i fält, fyra av stolphålen och en grop. Den slutgiltiga tolkningen gjordes i samband med rapportarbetet. Föreliggande tolkning och beskrivning baseras därför på en digital plan över området. Det bör nämnas att de två västligaste stolphålen (8920 och 8928) undersöktes i fält, men då bedömdes som naturliga färgningar. De har ändå medtagits i denna beskrivning då de väl sammanfaller med övriga stolphål i Hus 10.

Hus 10 var minst 22 meter långt. Begränsning saknades i både öst och väst (fig 20). Endast delar av de norra och södra vägglinjerna var bevarade, men en ingång kunde iakttas i den norra vägglinjen. Vägglinjerna verkar ha varit raka. Det förefaller ha funnits stolpar längs husets mittaxel, parallellt med de takbärande stolpar-

na. Kanske var detta ett sätt att hålla upp en tung loftkonstruktion, eller utgör de mellanväggar.

I den södra raden av takbärare var det tätt mellan stolphålen. Är detta eventuellt rester efter en annan fas av samma hus eller omsatta stolphål, eller rör det sig om rumsavdelare eller stöd för en tak- eller loftkonstruktion? Regelbundenheten och symmetrin talar för att stolphålen är samtida.

Centralt belägen i huset fanns en flack grop (8837) som möjligtvis skulle kunna vara samtidig med huset. I denna påträffades slagg, harts, relativt rikliga mängder bränd lera, och ett keramikfragment. Fynden var av samma karaktär som de från resten av boplatsen. Inget av fynden kan med säkerhet datera gropan och därmed huset. I de undersökta stolphålen framkom inga fynd.

Huset kan, med tanke på storlek, bockbredd och raka vägglinjer, på typologisk grund dateras till förromersk - äldre romersk järnålder (jmf Artursson 2005:90ff).

Hus 11

Typ: Långhus, treskeppigt

Orientering: ÖNÖ - VSV

Mått: -

Bockbredd: 2,6 – 2,7 m

Bockavstånd: 2,1 – 3,1 m

Gohyta: -

Datering: Förromersk järnålder period I - II

Antal takbärande stolppar: 3 (4)

Takbärare: 9134, 9151, 9178, 9268, 9284, 9308, 9326, 14226

Väggstolpar: -

Övriga objekt: 9196 (hård)

Undersökta objekt: -

Ingen av anläggningarna som ingår i Hus 11 har undersökts i fält. Tolkningen av huset har gjorts i samband med rapportarbetet.

Hus 11 var beläget i ett tämligen anläggningstätt område. Ytan handrensades. Huset bestod av 3 takbärande stolppar (fig 21). I väster fanns ytterligare ett (omsatt?) stolphål, vilket passar bra in i raden av takbärare. Ingen lämplig parstolpe kunde emellertid iaktas, då det på platsen där denna borde ha funnits istället låg en hård. Härden 9196, som ej undersöktes, kan ha överlagrat ett eventuellt stolphål. Ett av stolphålen, 9326, kan även ha tillhört Hus 13.

Eftersom det inte fanns några väggstolphål bevarade är det svårt att bedöma husets storlek. Med tanke på takbärandarnas inbördes placering, med en för platsen relativt stor bredd på bockarna och en tät placering av bockarna, skulle huset kunna jämföras med de långhus som finns i Arturssons artikel och som har ¹⁴C-daterats till Förromersk järnålder period I-II (Artursson 2005:84f). Två paralleller skulle kunna vara hus 16 vid VKB SU11, Kvärlöv, Saxtorps sn, och hus 5 vid VKB 3:7, Hilleshög, Härslövs sn.

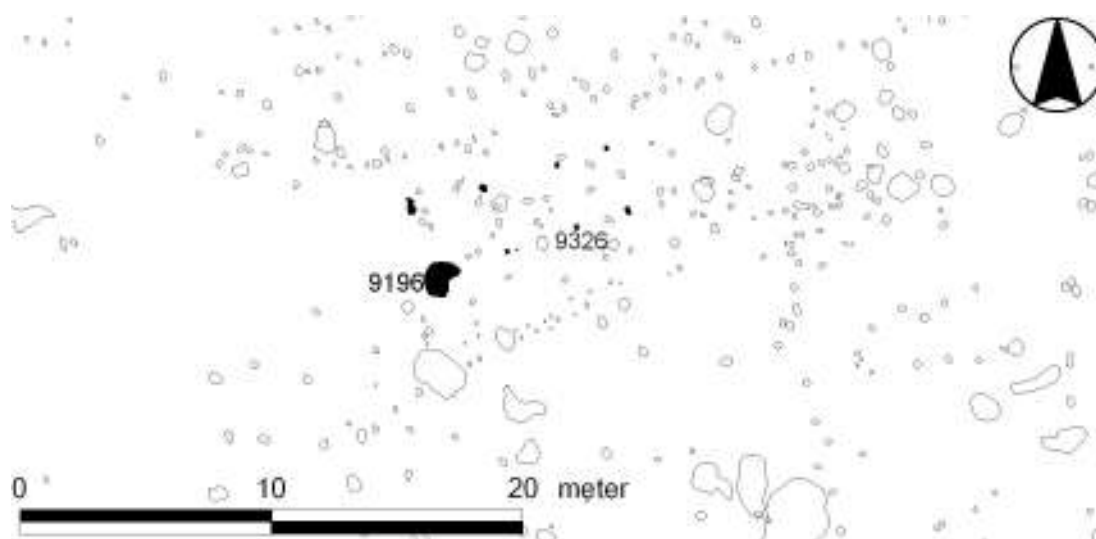

Fig 21. Hus 11 med stolphål 9326 och härd 9196 markerade. Skala 1:300

Hus 12

Typ: Långhus, treskeppigt
 Orientering: ÖNÖ - VSV
 Mått: -
 Bockbredd: 1,6 – 2,1 m
 Bockavstånd: 2,0 – 3,0 m
 Gohyta: -
 Datering: förromersk – romersk järnålder
 Antal takbärande stolppar: 3
 Takbärare: 9588, 10410, 10422, 11184,
 11212, 11222
 Väggestolpar: -
 Undersökta objekt: 11212

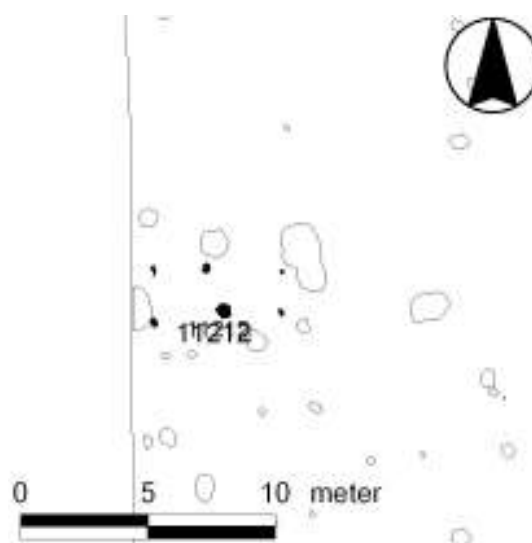

Fig 22. Hus 12 med stolphål 11212 markerat. Skala 1:300

Tolkningen av huset har gjorts i samband med rapportarbetet. Huset låg i västra delen av undersökningsområdet.

Eftersom det låg invid schaktkanten är det möjligt att delar av huset befinner sig utanför undersökningsområdet.

Huset bestod av tre takbärande stolppar som var något oregelbundet placerade. Några vägglinjer kunde inte skönjas. Tolkningen är osäker, och utifrån endast de takbärande stolparna är det svårt att datera huset typologiskt, men sannolikt hör även detta hus hemma i förromersk – romersk järnålder.

Ett av stolphålen, 11212, undersöktes och dokumenterades i fält. Endast träkol påträffades.

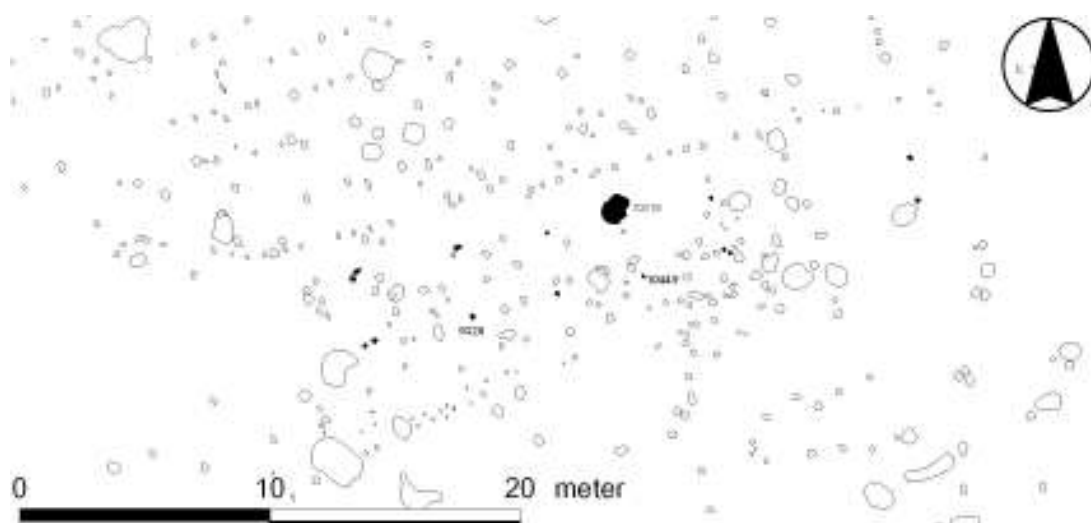

Fig 23. Hus 13 med stolphålen 9326 och 10449, och grop 10319 markerade. Skala 1:300

Hus 13

Typ: Långhus, treskeppigt

Orientering: ÖNÖ - VSV

Mått: -

Bockbredd: 1,7 – 2,5 m

Bockavstånd: 3,5 – 8,0 m

Gohyta: -

Datering: förromersk järnålder period III – äldre romersk järnålder

Antal takbärande stolppar: 6

Takbärare: 6120, 6128, 9187, 9216, 9326, 10095, 10150, 10449, 10634, 14171, 14253, 14271, 14394, 14403

Väggstolpar: -

Övriga objekt: Grop 10319

Undersökta objekt: -

Hus 13 (fig 23) har tolkats utifrån digitala planer över undersökningsområdet. Huset har alltså inte undersökts i fält, utan tolkningen har tillkommit vid rapportarbetet. Ett av stolphålen, 9326, förekommer även i tolkningen av Hus 11. Till vilket hus det mest sannolikt tillhör är inte möjligt att avgöra utan att undersöka husen i fält.

Ytan var tämligen anläggningstät och huset berörde delvis samma yta som Hus 6 och 11. Större delen av husområdet rensades manuellt. Parstolpen till 10449 saknades, men kan eventuellt ha dolt sig under grop 10319. Bockarna var placerade på ett tämligen regelbundet sätt vad gäller avstånd och bredd. Undantaget är de båda östra stolparna vilka var tätare placerade och hade ett dubbelt så stort avstånd till nästa stolppar. En trapetsoid placering av de takbärande stolparna är tänkbar.

Med tanke på de takbärande stolparnas inbördes relation skulle huset typologiskt kunna dateras till förromersk järnålder period III och äldre romersk järnålder. Ett liknande hus, ”hus 2”, påträffades i Åby, Bromölla, som med två ¹⁴C-prov daterades till äldre romersk- respektive romersk järnålder (Stark 2000:16f).

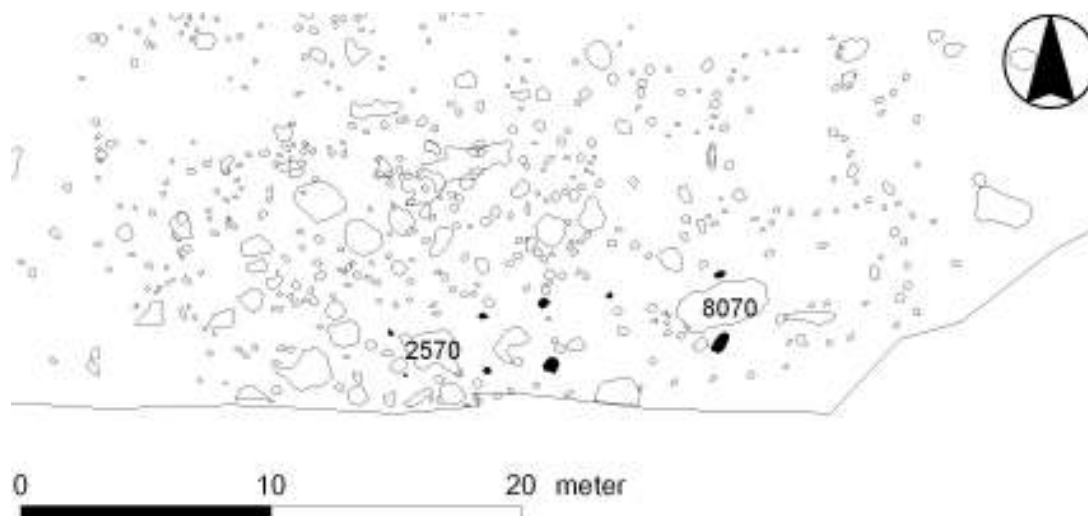

Fig 24. Hus 14 med hård 2570 och grop 8070 markerade. Skala 1:300

Hus 14

Typ: Långhus, treskeppigt

Orientering: ÖNÖ - VSV

Mått: -

Bockbredd: 1,8 – 2,7 m

Bockavstånd: 2,5 – 4,4 m

Gohyta: -

Datering: förromersk – romersk järnålder

Antal takbärande stolpar: 4 (5)

Takbärare: 7619, 7794, 7874, 7957, 10748, 12000, 12019, 12029

Väggstolpar: -

Övriga objekt: 2570, 8070

Undersökta objekt: 2570, 8055, 8070

Hus 14 (fig 24) undersöktes inte i fält utan är en tolkning som tillkommit vid rapportarbetet. Huset var beläget på den södra, mycket anläggningstäta, delen av undersökningsytan, och överlagrade/överlagrades av Hus 3. Endast spåren av den takbärande konstruktionen fanns kvar, och även här saknades ett stolphål i den södra raden. Vägglinjen var till synes inte bevarad. Endast ett av de potentiella stolphålen undersöktes och tolkades då som avfallsgrop. Tolkningen av hus 14 kan sägas vara mycket osäker.

Det inbördes förhållandet mellan de bevarade stolphålen motsäger inte en typologisk datering till förromersk-romersk järnålder. Vilket hus som är yngst eller äldst av Hus 3 och 14 är inte möjligt att avgöra ur en typologisk synvinkel, likaså vilket hus den fyndrika gropen 8070, eller härden 2570 skulle kunna tillhöra. I gropen påträffades botten av en fotbägarer vilken kan dateras till äldre romersk järnålder, och i härden bland annat keramik som skulle kunna föras till yngre romersk järnålder.

Fig 25. Järnframställningsugn 1476

Fig 26. Fällsten, fnr 234

Järnframställning

Redan vid förundersökningen påträffades järnslag vilket indikerade att det på platsen kan ha förekommit järnframställning. Vid slutundersökningen undersöktes två järnframställningsugnar, 3862 och 1476 (fig 27). Vid första anblicken tolkades anläggning 3862 som härd, men vid grävning av densamma påträffades 872 gram slagg och några fragment bränd lera. Fyllningen bestod i övrigt av sot och sotig sand, samt sten, varav flera skörbrända. Inga tydliga rester efter ugnskonstruktionen påträffades dock. Kolprov insamlades från ugnen vilket gav en datering till 55 f.kr – 55 e. kr, alltså samtida med bebyggelsen i området. Träslaget var ask.

Ugn 1476 (fig 25) innehöll 2738 gram slagg och 215 gram bränd lera. Den sistnämnda tolkades som rester efter en ugnsvägg. Även här bestod fyllningen av svart sotig sand. I ugnens botten påträffades en större sten, vilken eventuellt kan ha utgjort del av ugnskonstruktionen. I nordvästra delen fanns en något oregelbunden gång som löpte under ugnens botten. Denna var fylld med sot och slagg. Möjligen kan även detta ha utgjort en del av konstruktionen. Ett av de undre lagren bestod av röd kompakt sand – värmepåverkad?

Ett stycke norrut, i en grop i vägglinjen till Hus 5, påträffades vad som möjligen är en fällsten (fig 26). Stenen upptäcktes i en grop, 6687, tillsammans med enstaka fragment av harts och bränd lera. Stenen har måtten 0,42 x 0,31 x 0,20 m, och på en flat yta finns en svagt knackad grop, med små fläckar som av metall. En fällsten används som städ vid primärsmide av lupp då man vill avlägsna slaggen (Blomqvist 2004). Tolkningen som fällsten är osäker, det är inte möjligt att med säkerhet säga att stenen kan ha haft med järnframställning att göra. En kolprov som skickades på analys daterar anläggningen till 145 f. kr – 25 e. kr. ¹⁴C-14 proverna tyder alltså på en kronologisk överensstämmelse vad gäller ugnen och fällstenen.

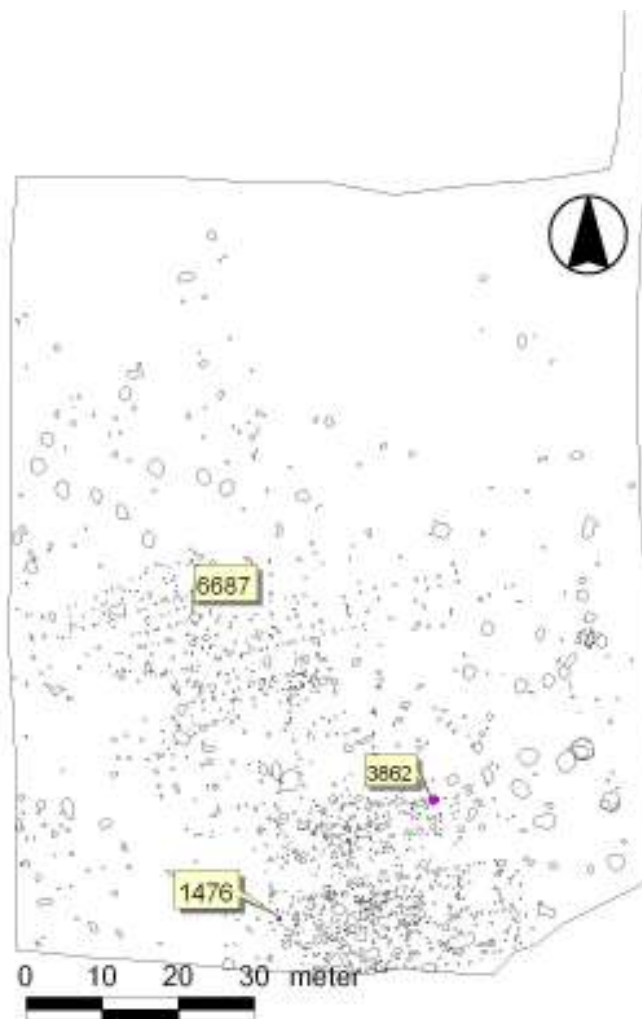

Fig 27. Undersökningsområdet med järnframställningsugnarna 1476 och 3862, samt grop 6687 med fällsten markerade. Skala 1:1000

Vid arkeologiska undersökningar i Bromölla har man tidigare konstaterat järnframställningsplatser (se Bergensträhle 2000; Björk 2004; Grandin & Willim 2005). Dessa har daterats till yngre förromersk- och äldre romersk järnålder respektive äldre romersk järnålder. Dateringarna visar på en samtidighet mellan järnframställningsplatserna i Bromölla och den i Näsum.

Fig 28. Härd 12626

Härdar på rad?

Efter avbaningen inmättes totalt 122 anläggningar vilka tolkades vara härdar (fig 29). Av dessa grävdes 32. Överlag innehöll de endast sparsamt med fynd.

Härdar förekom i husen, eller i direkt anslutning till husen, men spridningen var stor över större delen av ytan, utom möjligen i den sydvästra delen där de förekom sparsamt. En spridningsbild över härdarna visar att de större härdarna (fig 28), ofta runda eller ovala, med en diameter på 2,2 m, är placerade utanför husen, i norr och öster. De förefaller ha varit anlagda i rader, särskilt tydlig är den rad som löper i nordväst-sydöstlig riktning. Kolprov från två av härdarna analyserades och visade på en samstämmighet med dateringar till 360 – 195 f. kr respektive 365 – 205 f. kr. Följaktligen verkar de större härdarna ha anlagts något tidigare än husen.

Företeelsen med härdar ordnade i linjer och grupper har setts som indikation på kultplats. Eldkultplatser har förekommit i Sydsandinavien och norra Tyskland och Polen under bronsålder och förromersk järnålder.

Sex kriterier har använts av bland annat Raimond Thörn (1993), för att urskilja eldkultplatser: exponerat läge, närhet till vattendrag, avsides läge (eller relativt nära gravplatser), stort antal anläggningar, rund eller oval form, fyllningens innehåll med skörbrända stenar och träkol, men i övrigt fyndfattigt.

Härdarna i Näsum uppfyller flera av dess kriterier. De är placerade på en plåtå invid vattendrag, med en jämförelsevis enhetlig form och storlek. Vissa härdar, speciellt i den anläggningstäta delen av området, är mindre. Detta kan möjligen förklaras med att ytan utsatts för större belastning, i form av bebyggelse och odling. Härdarna innehåller rikligt med skörbränd sten men är relativt fyndtomma. De har däremot en närhet till bebyggelsen på platsen, men då ¹⁴C-dateringarna antyder att härdarna är tidigare än järnåldersbebyggelsen, bör det inte uteslutas att platsen kan ha haft en annan funktion innan den bebyggdes.

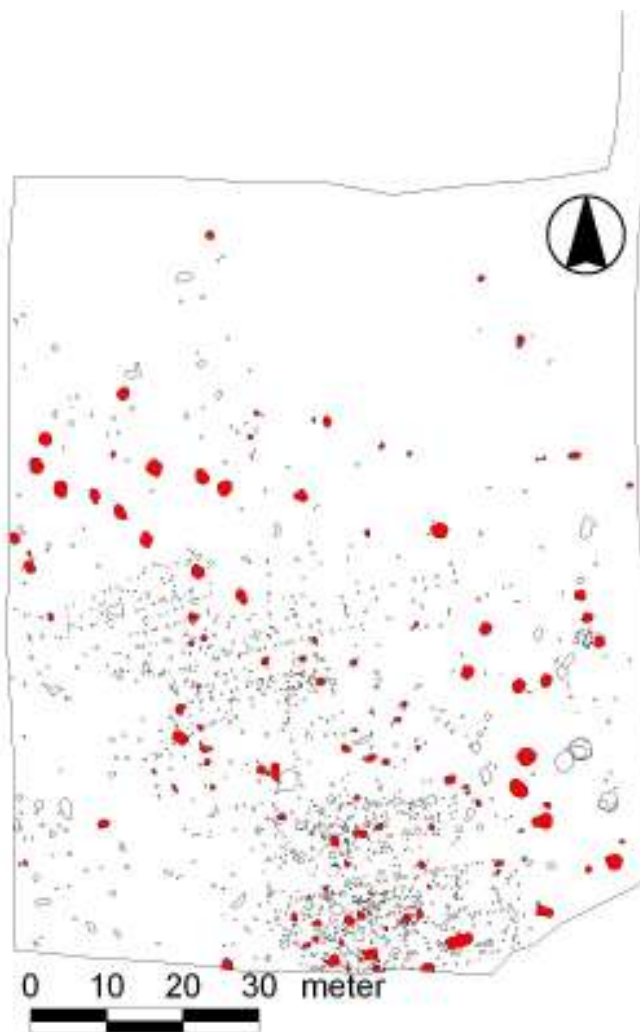

Fig 29. Undersökningsområdet med härdar markerade i rött. Skala 1:1000

Härdar på rad har tidigare undersökts i Fjälkestad, Kristianstads kommun (Björk 1998). En av dessa härdar ^{14}C -daterades till övergången mellan yngre och äldre bronsålder.

Intressant är att man vid undersökning av en järnframställningslats i Bromölla uppmärksammade en tendens till att härdarna var orienterade linjärt i mindre grupper (Bergensträhle 2000:16).

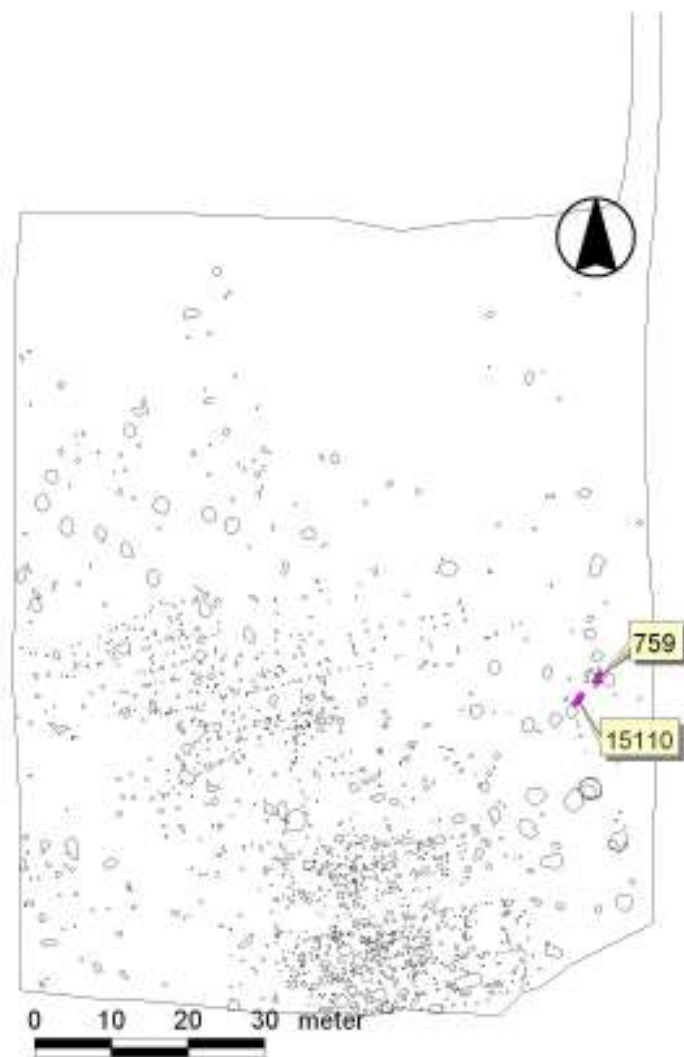

Fig 30. Undersökningsområdet med de gravliknande anläggningarna markerade. Skala 1:1000

Gravliknande lämningar

I östra delen av undersökningsytan uppmärksammades två anläggningar, 759 och 15110 (fig 30 och 31), som utmärkte sig genom sin form och fyllning. Formen och storleken skulle kunna överensstämma med skelettgravar. 759 bestod av en, i plan, oregelbunden rektangel på ca 2,0 x 0,9 m (fig 32). Omedelbart väster om anläggningen undersöktes 4 mindre stolphål och på den östra sidan undersöktes ett. Stolphålens samband med 759 är oklart.

15110 var rektangulär i plan, ca 1,9 x 0,9 m, och med ett djup på 0,35 m.

Anläggningarna innehöll enstaka fynd i form av keramikfragment, bränd lera, flintavslag och slagg. Slaggen antyder en samtidighet med boplatsen. Ingen av de potentiella gravarna innehöll ben eller färgning efter kroppar. Inte heller kan fynden sägas vara typiska gravgåvor.

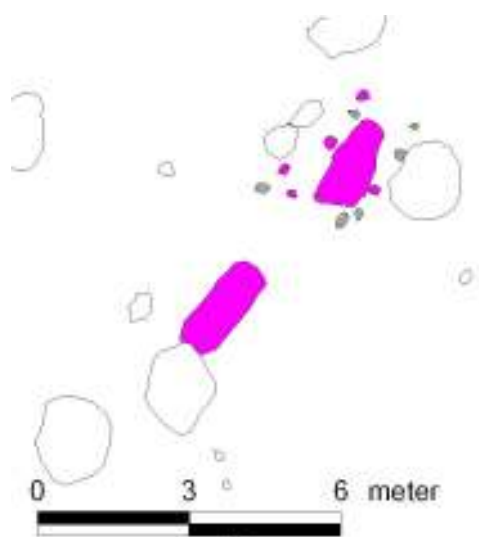

Fig 31. Bilden visar de stolphål som omger den gravliknande lämningen 759. Stolphål markerade i grått visade sig vid undersökning bestå av naturliga färgningar.

Fig 32. 759 mot söder.

Övriga anläggningar

På den sydöstra delen av undersökningsytan framkom efter schaktningen tre runda gropar innehållande likartad fyllning, 401, 468 och 4631 (Fig 34). Diametern låg på mellan 2,6 och 3,0 meter. Två av dessa, 401 (Fig 33) och 4631, undersöktes. Istället för gropar visade det sig vara cirkelformade rännor. Inga fynd påträffades och den slutliga tolkningen blir att det inte rör sig om människogrävda anläggningar utan kanske snarare naturliga bildningar, till exempel rotvältor.

I områdets nordvästra del påträffades en mindre nedgrävning, 13035 (fig 34), med ett skelett efter ett ungt djur, troligen får. Hela kroppen verkade vara nedlagd i oskeletterat tillstånd. Anläggningen kan ej knytas kronologiskt eller korologiskt till några av de andra lämningarna på platsen. Anläggningen innehöll inga andra fynd vilket gör att man inte kan utesluta att djuret nedlagts i modern tid.

Fig 33. 401

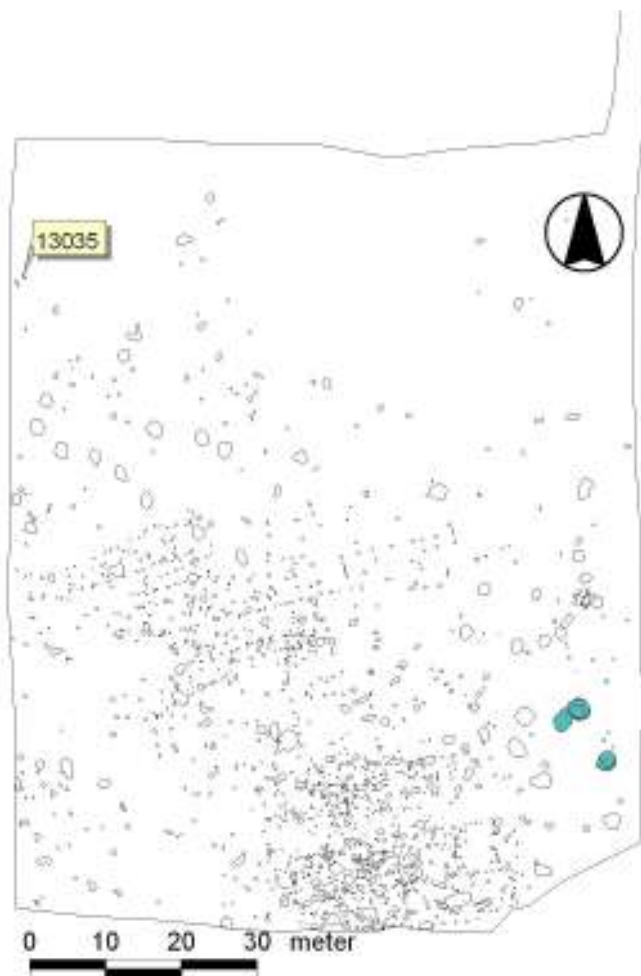

Fig 34. Undersökningsområdet med grop 13035 i nordväst och groparna 401, 468 och 4631 markerade i blått i sydöst. Skala 1:1000

Fynd

Sammanlagt registrerades 274 fyndposter (Bilaga 1). Fyndmaterialet presenteras nedan under fyra rubriker: keramik, organiskt material, metall och slagg samt litiskt material.

Antalet fragment från mängdmaterial som slagg, brända ben och bränd lera har i de fall antalet överstigit 20 fragment inte angivits. Däremot har vikten alltid medtagits. Det har inte alltid varit möjligt att väga större litiska föremål, till exempel malstenar, där har istället längd- bredd- och djupmått angivits. De föremål vars vikt underskridit ett gram har ändå angetts till 1 gram. Detta på grund av att endast numeriska värden kunnat anges i Intrasis. De fynd som påträffades under förundersökningen har registrerats tillsammans med fynden från slutundersökningen. Fynden från slutundersökningen har fyndnummer 1- 264, medan förundersökningen har fyndnummer 265-274.

Keramik

Av de 274 fyndposterna svarar keramiken för den största andelen. Totalt registrerades 102 poster, 654 skärvor och fragment, med en sammanlagd vikt på 1792 gram. Keramikmaterialet har en hög fragmenteringsgrad. Ytbehandlingen har, i den mån den gått att bedöma, varit glättad eller polerad. Samtliga fragment och skärvor saknar dekor. Sammantaget har detta inneburit att endast ett fåtal kärl har varit möjliga att bestämma. Resten kan endast ges en generell datering till förhistorisk tid. Ingen rabbnings kunde iakttagas på materialet vilket styrker antagandet att platsen kom i bruk först under järnåldern - med reservation för Hus 7 som eventuellt går att föra ner i bronsåldern.

En fotbägare, fnr 212 (fig 35), påträffades i grop 8070 i Hus 3. Fotbägare är en ovanlig kärntyp som uppträder under äldre romersk järnålder. Ett gravkärl från Istabygravfältet i Blekinge (Stilborg 2002:99, 103) uppvisar stora likheter med fotbägaren från Näsum. Den sistnämnda har emellertid en längre hals.

Fig 35. Fotbägare, fnr 212

Fig 36. Skål, fnr 240

Från samma grop som fotbägaren kom också 3 mindre skärvor med profilerade mynningar (fnr 220, 223 och 224), ytterligare en mindre skärva förefaller ha en förtjockad och svagt profilerad mynning (fnr 222). Dessa skärvor uppvisar karaktärsdrag som är typiska för den sena förromerska järnåldern och den äldre romerska järnåldern (Stilborg 2002:94 ff).

Strax norr om Hus 4 och Hus 7 påträffades en keramikskål, fnr 240 (fig 36). Skålen låg invid ett stolphål men det är oklart om det rör sig om ett husoffer i samband med något av husen. Stolphålet den påträffades vid har inte tolkats som tillhörande husen. Käriformen motsäger inte en datering till förromersk-romersk järnålder.

Bränd lera finns registrerat i 51 poster, med en sammanlagd vikt av 3521 gram. Värda att nämna är två vävtyngder (fnr 265 och 266) som framkom under förundersökningen i en grop i sydvästra delen av undersökningsområdet. Dessa var starkt fragmenterade. Den förhållandevis största mängden bränd lera, 1052 gram, påträffades i en koncentration, 5705, tillhörande ett kulturlager 5737. Kulturlagret hör med stor sannolikhet till Hus 1 eller 2, och koncentrationen av bränd lera har tolkats som resterna efter en ugnskonstruktion.

Fig 37. Hartskaka, fnr 226

Organiskt material

Det organiska materialet utgör endast en mindre del av det sammanlagda fyndmaterialet. Jordmånen på platsen har sannolikt inte haft de bästa egenskaperna för bevarande av organiskt material. Fynden består av brända och obrända ben, harts, nötskal och obestämt organiskt material.

Benmaterialet, 24 poster, varav 3 poster med obrända ben, är till största delen mycket fragmentariskt. Den sammanlagda vikten av benmaterialet är 100 gram. Av detta utgör benmaterialet som påträffades i anläggning 13035 (se sida 35) 42 gram, fnr 237.

Harts är registrerat i åtta poster med en sammanlagd vikt av 27 gram. 18 av dessa gram utgörs av fnr 226, en hartskaka (fig 37).

Nötskal och obestämt organiskt material är registrerat i vardera 2 poster.

Metall och slagg

Matjorden detekterades innan avbaning. Resultatet från detekteringen bestod av ett antal sentida järnfynd, spik, tråd och delar av jordbruksredskap. Dessa har ej tillvaratagits. Endast två föremål från matjorden bedömdes *möjligen* kunna vara av antikvariskt intresse. Fnr 264 består av ett böjt järnföremål, sannolikt fragmentariskt, och fnr 263 är slagglignande, men det är oklart vilken metall det består av. På typologisk basis är det ej möjligt att bestämma föremålen.

4313 gram slagg tillvaratogs från de undersökta lämningarna, fördelat på 31 poster. Mer än hälften, 2738 gram, kom från den undersökta järnframställningsugnen 1476, och 872 gram från järnframställningsugn 3862. Resten av slaggen påträffades i härdar, gropar och stolphål.

En fyndpost, fnr 268, registrerades som sjömalms.

Litiskt material

Litiskt material finns registrerat i 50 poster. Av dessa utgör flinta merparten. 105 gram kristianstadsflinta är fördelade på 15 poster, medan 54 gram sydkandinavisk flinta är registrerad i 14 poster. Större delen av materialet utgörs av avslag, med undantag av 1 kärna, 1 skrapa, 2 spån och 2 fragment av slipad yxa i sydkandinavisk flinta. Materialet kan sägas vara representativt för en boplats med huvudsaklig aktivitet under äldre järnålder, även om enstaka föremål, till exempel yxfragmenten kan ha ett äldre ursprung.

Malstenar och knackstenar finns registrerade i 10 poster. Bland malstenarna fanns både löpare och underliggare. Bland det litiska materialet påträffades även vad som troligen är en fällsten (fig 26).

Naturvetenskapliga analyser

Totalt insamlades 84 träkolsprover (prov nr 82-84 insamlades under förundersökningen) från lämningarna i Näsum för att kunna användas till ^{14}C - och vedartsanalyser. Ur dessa gjordes ett urval, vilket resulterade i att 12 prover skickades för analys. Urvalet baserades på en önskan att erhålla en datering av bebyggelsefaserna och de aktiviteter som ägt rum på platsen. Proverna skickades till Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi vid Lunds Universitet, och sedan vidare till Kvartärgeologiska avdelningen, Laboratoriet för ^{14}C -datering vid Lunds Universitet.

Av de prover som valdes ut kom två från stolphål tillhörande hus, ett från grophuset, två från anläggningar med anknytning till järnframställning, två från friliggande härdar och fem från anläggningar som med sin placering kan tolkas som tillhörande hus.

Orsaken till att så få kolprover är tagna ur stolphål beror på erfarenheter från tidigare arkeologiska undersökningar (ex Snårarp, Edring 2004) då kolprover tagna ur stolphål visar på en långt tidigare datering än vad typologin ger. Kanske på grund av att äldre material, kulturlager eller bränder, har hamnat i stolphålen då dessa grävdes. För att undvika detta analyserades endast prover från stolphål som hade en tydlig sotfärgning som tolkats tillhöra en bränd stolpe.

Inga makrofossilanalyser har utförts då bevaringsförhållandena ansågs vara för dåliga.

Vedartsanalys

Proverna ger oss en bild av vegetationen i området. Trädslagen som förekommer är Ek, Ask, Hassel, Säl/pil/Vide och Lönn. Inget inslag av barrträd förekommer (Bilaga 2). Det vanligast förekommande träslaget var hassel, vilket förekom i åtta av de tolv proverna, följt av ek, som förekom i sex prover. Ask hade fyra förekomster och säl/pil/vide påträffades i två prov. Endast ett prov innehöll lönn. Inget samband kunde urskiljas mellan datering och träslag. Ej heller de olika träslagens förhållande till de anläggningar i vilka de påträffades.

^{14}C

De tolv ^{14}C -dateringarna ligger relativt samlade i tid (Bilaga 3), och stämmer väl överens med typologiska dateringar av huskonstruktioner och fyndmaterial.

Några intressanta avvikelser kan emellertid iakttas. De tidigaste dateringarna kommer från två friliggande härdar, som dateras till mellersta delen av förromersk järnålder. Den yngsta dateringen kommer från ett grophus som dateras till övergången mellan romersk järnålder och folkvandringstid. En rimlig datering då grophus blir mer allmänt förekommande under denna tidsperiod. Övriga ^{14}C -analyser ligger samlade kring tiden för Kristi födelse.

^{14}C -analyserna har inte bara bekräftat en del av de typologiska dateringarna av husen utan indikerar även att platsen kan ha haft flera olika funktioner och faser. Resultat som ej kunnat uppnås endast med hjälp av fyndmaterialet.

Bebyggelseutveckling

Med hjälp av fynddateringar, ¹⁴C-analyser och hustypologier kan man ana att platsen har varit utnyttjad under fyra aktivitets- och bebyggelsefaser. Den absolut största aktiviteten på platsen tycks ha ägt rum under förromersk-romersk järnålder, medan det under de övriga faserna förefaller ha ägt rum endast sporadisk verksamhet.

Bronsålder

Möjligen fanns det på platsen bebyggelse redan under bronsåldern. Tolkningen av Hus 7 är något osäker, och inget fyndmaterial med säkerhet kan sägas härstamma från perioden (se beskrivningen av Hus 7 för vidare information). Avsaknaden av rabbad keramik tyder på att platsen inte varit bebodd under bronsålder och första delen av förromersk järnålder.

Förromersk järnålder

¹⁴C-analyser utfördes på två av de härdar som förefaller vara anlagda i rader över ytan (fig 29). Båda fick en datering till förromersk järnålder period I-II. Möjligen med undantag av ett hus, Hus 11 (se beskrivningen av Hus 11 för vidare information), verkar det inte ha funnits någon annan aktivitet på platsen vid denna tidpunkt. Kanske kan platsen ha haft en annan funktion innan bebyggelseutvecklingen tog fart på allvar.

Förromersk – romersk järnålder

Under denna fas har området varit intensivt utnyttjat som boplats. Elva hus tillhör den här perioden (fig 38). Fasen går sannolikt att precisera till yngre förromersk järnålder och äldre romersk järnålder. Även fyndmaterialet, främst keramiken, bekräftar att den största aktiviteten på platsen ägt rum under denna period.

Husen överlagrar varandra, och då det typologiskt är svårt att skilja dem åt är det svårt att ge en tolkning av bebyggelseutvecklingen inom denna fas. Har det funnits flera gårdar på platsen samtidigt, eller rör det sig om en ensamgård som flyttat runt inom ett mindre område? I de flesta fall är det problematiskt att med säkerhet tolka vilka byggnader som ingått i de enskilda gårdsstrukturerna. Ett undantag kan eventuellt göras för Hus 5, 6, 8 och resterna av vad som tolkats som en hägnad (fig 39). Rumsligt liksom kronologiskt förefaller byggnaderna att tillsammans utgöra en gårdsenhet.

Romersk järnålder-folkvandringstid

Hus 9, grophuset, som daterades till 430-560 e kr får ensamt representera denna tidsperiod. Inga andra undersökta anläggningar, hus eller fynd kan med någon säkerhet sägas tillhöra denna tidsperiod.

Fig 38. De elva busen under förromersk-romersk järnålder. Skala 1:1000

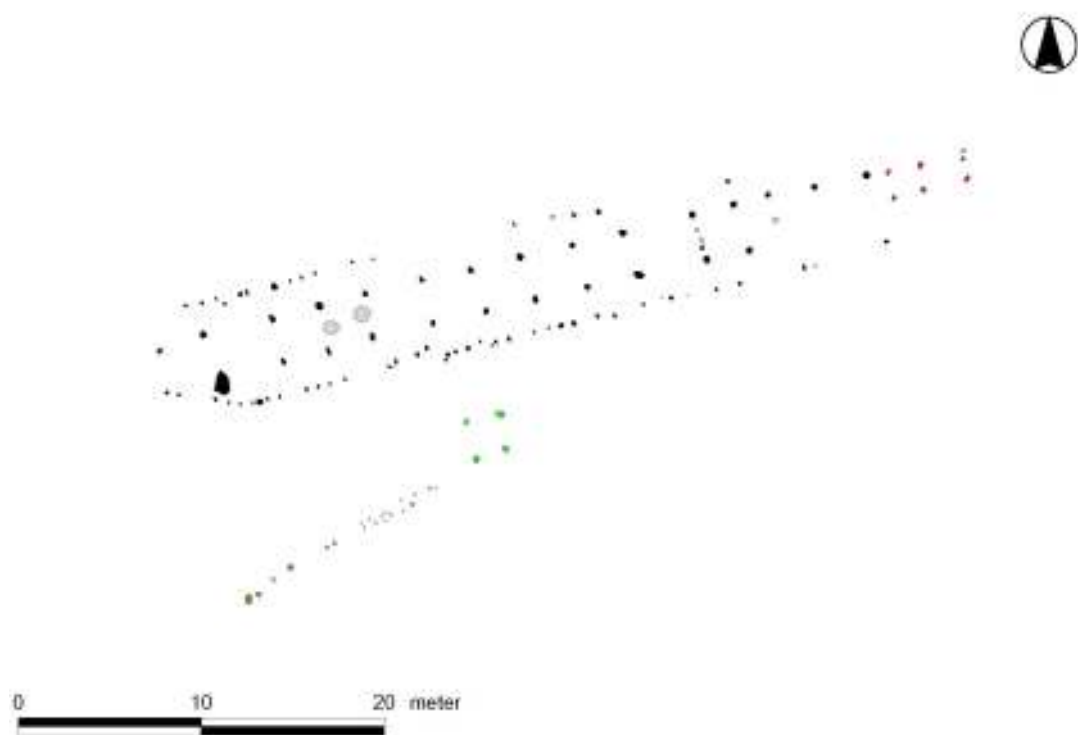

Fig 39. Hus 5, 6 och 8, samt resterna efter en hägnad.

Sammanfattning

I samband med matjordsavbaningen inför en ny fotbollsplan upptäckte en gräv maskinist att det fanns tidigare ej kända förhistoriska lämningar inom fastighet Näsum 12:2, Näsums socken, Bromölla kommun, Skåne. Schaktningsarbetena avbröts och en arkeologisk förundersökning tog vid. Förundersökningen utfördes 20050829 - 20050831 av Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne, och välbevarade arkeologiska lämningar kunde konstateras.

Under perioden 20051017 – 20051111 genomförde Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne en arkeologisk undersökning inom den aktuella ytan. En ca 9000 kvadratmeter stor yta undersöktes vilket resulterade i att omfattande lämningar från framför allt förromersk och romersk järnålder framkom. 1462 arkeologiska objekt påträffades, varav 210 undersöktes. Den absolut största delen utgjordes av stolphål, men även härdar, mindre kulturlagerrester, rännor, ugnar, eventuella gravar och gropar förekom.

Fjorton huskonstruktioner iaktogs. De flesta var långhus, men även ett fyrstolpshus och ett eventuellt grophus påträffades.

Fyra aktivitets och bebyggelsefaser kunde urskiljas i materialet: bronsålder, förromersk järnålder, förromersk-romersk järnålder och romersk järnålder-folkvandringstid. Från förromersk järnålder finns det indikationer på att det kan ha förekommit aktiviteter som inte förknippas med boplatsaktiviteter, detta i form av större härdar som förefaller löpa i rader över undersökningsytan. Den mest intensiva bebyggelsefasen är förromersk-romersk järnålder, med betoningen på yngre förromersk järnålder och äldre romersk järnålder. Till denna fas tolkas 11 hus.

Kristianstad 2006-06-01

Elisabeth Höst

Referenser

Arte, B. Arvidsson, E. Johnsson, L. Å., Larsson, N. G., Romberg, T 1973. Näsums gudahage. Trebetygsuppsats i arkeologi. Lund

Artursson 2005 *Järnålder vid Öresund*. Band 1

Bergenstråhle, I. 2000. Skärvsten och järnugnar i Bromölla. UV syd rapport 2000:56

Björk, T. 1998. Härdar på rad. Om spåren efter en kultplats från bronsåldern. *Formvänner 93*.

Björk, T. 2004. Slutredovisning av arkeologisk undersökning/utredning. Dnr K12.20-184-04. Bromölla 12:19, Ivetofta sn, Bromölla kn

Blomqvist, M. 2004. Informationssystemet för fornminnen – lista med lämningstyper och antikvarisk praxis Version 3.3. Riksantikvarieämbetet, Kunskapsavdelningen. <http://www.fmis.raa.se/fmis/html/pdf/lamn3.3.pdf> 2005-02-20

Edring, A. 2004. Snårarp – en boplats från yngre bronsålder/förromersk järnålder. Arkeologisk undersökning 2000, Fornlämning nr 232, Vä 156:2, Kristianstads kommun, Skåne län. Rapport Regionmuseet Kristianstad 2004:1. Kristianstad

Grandin, L. & Willim, A. 2005. Järnframställning i Bromölla. Arkeometallurgisk undersökning av slagg och malm. Bromölla 12:19. Ivetofta sn. Skåne. Geoarkeologiskt Laboratorium, Analysrapport 6-2005

Göthberg, H, Kuhlberg, O & Vinberg, A. 1995. *Hus och Gård. Katalog*. Riksantikvarieämbetet. Arkeologiska undersökningar. Skrifter nr 13. Stockholm

Hansson, M. 1993. Rapport. Skåne Näsum sn, Östad 1:36 m fl. Rapport RAÄ UV-syd. Lund

Stark, K. 2000. E22 Bromölla. Gårdslämningar från äldre järnålder. UV Syd Rapport 2000:4. Lund

Stilborg, O. 2002. Äldre romersk järnålder. Kr.f-ca 200 e.Kr. *Keramik i Sydsverige. En handbok för arkeologer* (Red. Lindahl m. fl.). Malmö

Tesch, S. 1993. *Houses, farmsteads and Long-term Change. A Regional Study of Prehistoric Settlements in the Köpinge Area, in Scania, Southern Sweden.* Uppsala

Thörn, R. 1993. Eldstadssystem – fysiska spar av bronsålderskult. Ett försök att spåra kultplatser och kulturinfluenser. (C-uppsats) Lund

Nagmér, R. B. 1979. Efterundersökning av ett odlingsröse i anslutning till forn-lämning nr 22 och 26, Klagstorp 4:3, 2:5, Näsums sn, Skåne. Rapport RAÄ UV-syd. Lund.

Tekniska och administrativa uppgifter

Fastighet: Näsum 12:2
Socken: Näsum, socken nr 1097
Kommun: Bromölla
Landskap: Skåne
Ekonomiskt kartblad: 3E 5d
Koordinater: x27345,96 y59248,83
Koordinatsystem: Rikets, RT 90 2,5 gon väst
Typ av exploatering: Anläggande av fotbollsplan

Förundersökning

Länsstyrelsen i Skåne län dnr: 431-31383-05
Regionmuseet Kristianstad
/Landsantikvarien i Skåne dnr: K12.20-324-05
Intrasisprojekt: RK32405FU och RK32405SU
Arkeologisk personal: Tony Björk
Fälttid: 2005-08-29 – 2005-08-31
Fältarbetstid: 20 timmar
Maskintid: 5 timmar
Kostnadsansvarig: Bromölla kommun
Löpmeter schakt: ca 200 meter

Arkeologisk slutundersökning

Länsstyrelsen i Skåne län dnr: 431-32817-05
Regionmuseet Kristianstad
/Landsantikvarien i Skåne dnr: K12.20-324-05
Intrasisprojekt: RK32405SU
Arkeologisk personal: Tony Björk, Adam Bolander, Anders Edring, Elisabeth
Höst, Helén Lilja och Helene Wilhelmson
Fälttid: 2005-10-17 – 2005-11-14
Fältarbetstid: 560 timmar
Maskintid: 50 timmar
Uppdragsgivare: Bromölla kommun
Kostnadsansvarig: Riksantikvarieämbetet
Undersökt yta: 8948 m²

Analyser

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi vid Lunds Uni-
versitet
Kvartärgeologiska avdelningen, Laboratoriet för ¹⁴C-datering vid Lunds Universi-
tet.

Dokumentationsmaterial

Digitala foton, ritningar och anteckningar.

Dokumentationsmaterial förvaras i Regionmuseets arkiv, Kristianstad.

Fyndmaterial

Fyndmaterialet förvaras på Lunds universitets historiska museum under LUHM nr 31536.

Bilaga 1

FYNDNUMMER	ARK.	OBJ.	MATERIAL	SAKORD	VIKT i GRAM	ANTAL
1	8070		Bränd lera	Lerklining	440	0
2	8070		Bergart	Knacksten	892	1
3	8070		Ben		1	13
4	8070		Ben		1	15
5	8070		Ben		20	11
6	8070		Ben		6	24
7	5705		Bränd lera		914	0
8	5737		Bränd lera		46	6
9			Flinta	Avslag	12	1
10			Flinta	Avslag	3	1
11	3862		Bränd lera		8	3
12			Flinta	Avslag	5	2
13	206		Flinta	Avslag	1	2
14			Slagg		25	1
15	8070		Slagg		21	1
16	5737		Organiskt material	Nöt	1	3
17	8070		Bränd lera		142	0
18	8070		Ben		1	2
19	732		Flinta	Avslag/avfall	2	1
20	973		Flinta	Avslag/avfall	1	1
21			Flinta	Avslag/avfall	1	1
22	8070		Flinta	Avslag	1	1
23	8070		Slagg		236	8
24	8070		Flinta	Avslag/avfall	7	0
25	8070		Flinta	Avslag/avfall	1	1
26	8070		Flinta	Avslag/avfall	1	1
27	8070		Slagg		17	1
28	8070		Flinta	Avslag/avfall	6	3
29	5714		Bränd lera		1	2
30	7169		Bränd lera		5	3
31	1221		Ben		1	2
32	15005		Flinta	Yxa	3	1
33			Slagg		93	1
34	1961		Bränd lera		53	0
35	1221		Flinta	Yxa	5	1
36	973		Bränd lera		1	1
37	5737		Slagg		12	3
38	266		Bränd lera		1	1
39			Slagg		3	8
40	8837		Slagg		9	3

41		Flinta	Avslag/avfall	13	1
42	4999	Ben		1	1
43	5560	Slagg		6	1
44	266	Flinta	Skrapa	14	1
45	2367	Bränd lera		1	1
46		Flinta	Avslag/avfall	1	1
47	1845	Flinta	Avslag/avfall	1	2
48	3416	Ben		1	1
49	3288	Ben		1	1
50	7965	Ben		1	20
51	4788	Flinta	Avslag/avfall	1	1
52	3481	Bränd lera	Lerklining	8	4
53	3276	Bränd lera	Lerklining	9	3
54	3416	Bränd lera	Lerklining	0	0
55	2853	Bränd lera	Lerklining	17	6
56	15110	Flinta	Avslag/avfall	1	1
57	15110	Flinta	Avslag/avfall	1	4
58	15110	Bränd lera	Lerklining	14	3
59		Slagg		3	1
60		Slagg		7	1
61	15187	Bränd lera	Lerklining	13	4
62	300163	Slagg		32	1
63	581	Slagg		15	1
64		Flinta	Avslag/avfall	8	1
65	1961	Slagg		44	3
66	7481	Ben		2	1
67		Flinta	Avslag/avfall	6	1
68		Bränd lera	Lerklining	1	1
69		Flinta	Kärna	54	1
70	8055	Bränd lera	Lerklining	32	0
71	7481	Bränd lera	Lerklining	15	2
72	3416	Slagg		7	2
73	6687	Bränd lera	Lerklining	2	2
74	266	Flinta	Avslag/avfall	10	4
75	2389	Flinta	Avslag/avfall	4	1
76	3013	Bränd lera	Lerklining	2	2
77	732	Slagg		10	1
78	2367	Slagg		6	2
79	3481	Bränd lera	Lerklining	5	5
80	15086	Flinta	Spån	1	1
81	2570	Ben		1	2
82	1731	Slagg		23	1
83	7418	Bränd lera	Lerklining	1	1

84	4085	Kvarts	Avslag/avfall	1	1
85	8201	Flinta	Avslag/avfall	4	1
86	8201	Bränd lera	Lerklining	13	5
87	4098	Bränd lera	Lerklining	3	1
88	4098	Ben		1	1
89	4229	Bränd lera	Lerklining	2	4
90	6938	Ben		1	3
91	6938	Bränd lera	Lerklining	6	9
92	2570	Slagg		37	4
93	8507	Bränd lera	Lerklining	3	1
94	4775	Bränd lera	Lerklining	39	11
95	3354	Ben		1	1
96	4456	Bränd lera	Lerklining	6	3
97	2191	Slagg		20	1
98		Flinta	Avslag/avfall	14	1
99	7608	Bränd lera	Lerklining	1	1
100	3171	Bränd lera	Lerklining	1	1
101		Flinta	Avslag/avfall	1	1
102	2853	Ben		1	1
103	7401	Bränd lera	Lerklining	1	1
104		Slagg		6	1
105	7863	Bränd lera	Lerklining	1	1
106	3613	Bränd lera	Lerklining	1	2
107	487	Bergart	Knacksten	917	1
108	3862	Slagg		127	1
109	2570	Harts	Harts	3	2
110	2570	Bränd lera	Lerklining	79	0
111	2570	Organiskt material	Obestämt	1	1
112	5737	Bränd lera	Lerklining	254	0
113	2173	Bränd lera	Lerklining	18	6
114		Flinta	Avslag/avfall	1	1
115	4631	Ben		1	1
116	4631	Harts	Harts	1	1
117	5737	Ben		1	2
119		Slagg		12	1
120	4999	Flinta	Avslag/avfall	1	1
121	5737	Bränd lera	Lerklining	23	0
122	6222	Slagg		10	2
123	6222	Bränd lera	Lerklining	1	2
124	5705	Bränd lera	Lerklining	138	0
125	1961	Ben		1	12
126	4631	Flinta	Avslag/avfall	1	2
127	4631	Flinta	Avslag/avfall	1	2

128	5714	Ben		1	1
129	5737	Flinta	Avslag/avfall	2	2
130	5737	Flinta	Avslag/avfall	1	1
131	5737	Ben		8	27
132		Flinta	Spån	1	1
133		Flinta	Avslag/avfall	100	1
134	2173	Organiskt material	Obestämt	1	1
135	8837	Bränd lera	Lerklining	121	0
136	8837	Harts	Harts	1	3
137		Keramik	Kärl	2	2
138	5714	Keramik	Kärl	1	1
139	6222	Keramik	Kärl	9	1
140	12601	Keramik	Kärl	6	1
141	4631	Keramik	Kärl	17	9
142	5737	Keramik	Kärl	6	1
143	5737	Keramik	Kärl	20	20
144	5737	Keramik	Kärl	23	1
145	5737	Keramik	Kärl	5	1
146	5737	Keramik	Kärl	6	4
147		Keramik	Kärl	25	3
148	3020	Keramik	Kärl	3	1
149		Keramik	Kärl	7	4
150	3495	Keramik	Kärl	2	1
151	4098	Keramik	Kärl	1	1
152	4121	Keramik	Kärl	7	1
153	6250	Keramik	Kärl	10	1
154	7292	Keramik	Kärl	1	3
155	4229	Keramik	Kärl	8	2
156	8507	Keramik	Kärl	7	7
157	6938	Keramik	Kärl	22	8
158	6938	Harts	Harts	1	2
159	10808	Keramik	Kärl	7	4
160	5527	Keramik	Kärl	3	1
161	12029	Keramik	Kärl	1	1
162	7863	Keramik	Kärl	1	1
163	5737	Keramik	Kärl	6	9
164	3416	Keramik	Kärl	4	1
165	3416	Keramik	Kärl	1	1
166	7783	Keramik	Kärl	3	1
167	7608	Keramik	Kärl	2	1
168	4557	Keramik	Kärl	1	2
169	6879	Keramik	Kärl	1	3
170	8837	Keramik	Kärl	3	1

171		Keramik	Kärl	3	1
172	4053	Keramik	Kärl	5	3
173	9952	Keramik	Kärl	5	2
174		Keramik	Kärl	3	3
175	6150	Keramik	Kärl	1	2
176		Keramik	Kärl	1	1
177	8055	Keramik	Kärl	3	3
178	15086	Keramik	Kärl	4	1
179	1845	Keramik	Kärl	11	2
180		Keramik	Kärl	41	3
181	15110	Keramik	Kärl	4	5
182	15110	Keramik	Kärl	2	1
183	2389	Keramik	Kärl	6	1
184	4876	Keramik	Kärl	56	58
185		Keramik	Kärl	32	1
186	12357	Keramik	Kärl	26	10
187		Keramik	Kärl	5	1
188	266	Keramik	Kärl	2	1
189	13020	Keramik	Kärl	1	1
190	3481	Keramik	Kärl	2	1
191	12171	Keramik	Kärl	5	2
192	258	Keramik	Kärl	1	1
193	12436	Keramik	Kärl	4	1
194	3263	Keramik	Kärl	7	3
195	2173	Keramik	Kärl	9	4
196	8070	Keramik	Kärl	4	6
197	8070	Keramik	Kärl	2	1
198	2570	Keramik	Kärl	132	169
199	2570	Keramik	Kärl	69	13
200	2570	Keramik	Kruka	11	1
201	2570	Bränd lera	Lerklining	73	19
202	2570	Keramik	Kärl	5	1
203	2570	Keramik	Kärl	16	3
204	2570	Keramik	Kärl	20	3
205	8096	Keramik	Kärl	5	5
206	5355	Keramik	Kärl	4	1
207	8096	Keramik	Kärl	3	1
208		Keramik	Kärl	10	3
209		Keramik	Kärl	7	1
210		Keramik	Kärl	8	4
211	1961	Keramik	Kärl	4	1
212	8070	Keramik	Fotbägare	105	32
213	8070	Keramik	Kruka	161	25

214	8070	Keramik	Kärl	35	4
215	8070	Keramik	Kärl	123	6
216	8070	Keramik	Kärl	8	3
217	8070	Keramik	Kärl	39	9
218	8070	Keramik	Kärl	7	2
219	8070	Keramik	Kärl	111	89
220	8070	Keramik	Kärl	1	1
221	8070	Keramik	Kärl	1	1
222	8070	Keramik	Kärl	1	1
223	8070	Keramik	Kärl	1	1
224	8070	Keramik	Kärl	2	1
225	8070	Harts	Harts	1	1
226	3276	Harts	Harts	18	4
227	2570	Keramik	Kärl	27	7
228	2570	Keramik	Kärl	16	3
229	8070	Harts	Harts	1	2
230	6687	Harts	Harts	1	2
231	5097	Bränd lera	Ungsvägg	276	0
232	5097	Ben		4	61
233	5097	Keramik	Kärl	35	12
234	6687	Bergart	Fällsten	0	1
235	1476	Bränd lera	Ungsvägg	215	0
236	1476	Slagg		2738	0
237	13035	Ben		42	0
238	1845	Bergart	Malsten	1119	1
239		Organiskt material	Nöt	1	1
240		Keramik	Kärl	151	6
241	4098	Bergart	Knacksten	831	1
242	4491	Ben		1	2
243	4491	Bränd lera	Lerklining	60	13
244	4491	Keramik	Kärl	30	6
245	4491	Keramik	Kärl	1	1
246	4491	Keramik	Kärl	119	2
247	4491	Bergart	Malsten	0	1
248	8837	Bergart	Malsten	0	1
249	9373	Bergart	Malsten	0	1
250	12626	Bergart	Malsten	0	2
251	4098	Bergart	Malsten	0	5
252	3862	Slagg		745	0
253		Keramik	Kärl	5	1
254		Keramik	Kärl	8	1
255		Keramik	Fat	23	1
256	8070	Keramik	Kärl	1	1

257	5691	Keramik	Kärl	5	2
258	759	Slagg		6	1
259	759	Flinta	Avslag/avfall	1	1
260	759	Slagg		26	1
261	759	Keramik	Kärl	2	3
262	759	Bränd lera		1	1
263		Metall		7	1
264		Järn	Föremål	12	1
265	11243	Bränd lera	Vävttyngd	143	44
266	11243	Bränd lera	Vävttyngd	295	65
267	11243	Slagg		1	1
268	10340	Järn	Sjömalm	127	3
269	8070	Bränd lera	Lerklining	16	9
270	8070	Keramik	Kärl	10	6
271	8070	Slagg		4	1
272		Slagg		12	2
273		Keramik	Kärl	14	3
274		Flinta	Avslag/avfall	20	3

Bilaga 2

LUND UNIVERSITY

 DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
 KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
 HANS LINDERSON

20 feb 2006

 Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2006:11
 Hans Linderson

**VEDANATOMISK ANALYS AV KOLFYND FRÅN EN JÄRN-
 ÄLDERSBOPLATS (RK3205SU) I NÄSUM 12:2, BROMÖLLA.**
Uppdragsgivare: Regionmuseet i Kristianstad, Elisabeth Höst, Box 134, 291 22 Kristianstad.

Lokalitet: Näsum, Skåne.

Material: Kantigt rent kolad ved.

Analys: samtliga större än ca 2 mm i diameter

Antal prover: 12 provpåsar (5 st med 1 kolbit 7 st flera kolbitar)

Ett kol-14 prov utvaldes från vardera provpåse (markeras med bedömning av egenålder i tabellen) och levererats till kol-14 laboratoriet vid Lunds universitet.

Antal årsringar i provet är få.

Resultat:

Prov Nr/ Antl	VETEN- SKAPLIGT NAMN (SP.)	Svenskt Namn	Stam/ Ung stam /Gren	Egenålder år Y=avst. till Bark. C-14	Frekvenser	
					Antal	Procent av bestämd andel
81 5714	Quercus	Ek	Stam, gren		7	70
	Fraxinus	Ask	Stam		1	10
	Corylus	Hassel	Stam		1	10
	Salix	Sälg, pil, vide	Gren	Y<5	1	10
61 5097	Quercus	Ek	Stam		1	50
	Corylus	Hassel	Ung stam/gren	Y<10	1	50
22 8070	Quercus	Ek	Stam?		2	29
			Stam?		2	29
	Acer	Lönn				
	Corylus	Hassel	Ung stam	Y<20	3	42
46 2570	Quercus	Ek	Stam?	Y<100	1	100
7 4098	Corylus	Hassel	Stam	Y<40	2	67
	Fraxinus	Ask	Ung stam		1	33
63 3862	Fraxinus	Ask	Stam	Y<5	1	100
62 1961	Quercus	Ek	Stam		4	80
	Corylus	Hassel	stam	Y<40	1	20
27 7085	Corylus	Hassel	Stam-gren	Y<40	1	100
11 6687	Quercus	Ek	Stam?		3	75
	Corylus	Hassel	Stam	Y<10	1	25
75 12626	Salix	Sälg, pil, vide	Gren	Y<5	2	100
43 487	Fraxinus	Ask	stam	Y<10	1	100
56 7212	Corylus	Hassel	stam	Y<20	1	100

 Hans Linderson

Bilaga 3

LUNDS
UNIVERSITET

KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
Laboratoriet för ¹⁴C-datering
Sölvegatan 12, Geocentrum II
223 62 LUND
Tel. 046/2227885 Fax 046/2224830

QUATERNARY SCIENCES
Radiocarbon Dating Laboratory
Sölvegatan 12, Geocentrum II
S-223 62 LUND
Sweden

Elsabeth Host
Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarian i Skåne
Box 134, 291 22 Kristianstad

Dateringsattest

Provets benämning	Lab.no	Erdänes ¹⁴ C-ålder BP	δC13 ‰	Provmängd (mg)	Förbehandling
Näsum 12:2, 7, A4098	LuS-6491	1915 ± 40		>20	HCL NaOH
Näsum 12:2, 11, A6687	LuS-6489	2040 ± 50		>20	HCL NaOH
Näsum 12:2, 22, A8070	LuS-6492	2015 ± 50		>20	HCL NaOH
Näsum 12:2, 27, 7085	LuS-6493	1995 ± 40		12	HCL NaOH
Näsum 12:2, 43, A487	LuS-6486	2215 ± 40		12	HCL NaOH
Näsum 12:2, 46, A2570	LuS-6484	2090 ± 40		10	HCL NaOH
Näsum 12:2, 56, A7212	LuS-6487	2085 ± 50		13	HCL NaOH
Näsum 12:2, 61, A5997	LuS-6493	1550 ± 50		>20	HCL NaOH
Näsum 12:2, 62, A1991	LuS-6490	2105 ± 50		ca 15	HCL NaOH
Näsum 12:2, 63, A3862	LuS-6485	2015 ± 40		12	HCL NaOH
Näsum 12:2, 75, A12626	LuS-6488	2195 ± 50		ca 15	HCL NaOH
Näsum 12:2, 81, A5714	LuS-6494	2050 ± 50		12	HCL NaOH

Benämningen av ¹⁴C-åldern är baserad på kalibreringskurvan IntCal 09 (IntCal09) som gäller för åldern 1950-1400 BP. För dateringsområdena före 1950 används den äldre kalibreringskurvan IntCal 04 (IntCal04) som gäller för åldern 1400-1000 BP. För dateringsområdena efter 1950 används den äldre kalibreringskurvan IntCal 04 (IntCal04) som gäller för åldern 1400-1000 BP. För dateringsområdena efter 1950 används den äldre kalibreringskurvan IntCal 04 (IntCal04) som gäller för åldern 1400-1000 BP. För dateringsområdena efter 1950 används den äldre kalibreringskurvan IntCal 04 (IntCal04) som gäller för åldern 1400-1000 BP.

Lund 2006-02-17

Göran Skog

Regionmuseets rapportserie 2006

Kulturmiljö

1. Folkestorps Bränneri , Folkestorp 6:5, Maglehem sn, AK, Mattias Burman, 2005
2. Valfartskyrkan i Fru Alstad, Fru Alstad, FU, Lars Salminen, 2005
3. Röstånga kyrkogård, Röstånga sn, DK, Åsa Jakobsson och Cecilia Pantzar, 2005
4. Hovdala slott, larm och markarbeten, Brönnestad sn, AK, Jimmy Juhlin Alftberg, 2005
5. Ask kyrkogård, Ask sn,DK, Åsa Jacobsson, Klara Johansson, Mia Jungskär, Cissela Olsson, 2005
6. Hustoftagård, Väsby sn, AK, Anna Ligoura, 2005
7. Äsphult kyrka, Äsphult sn, MD, Magnus Lindhagen och Jimmy Juhlin Alftberg, 1996
8. Himmelstorpsgården, Brunnby sn, AK, Anna Ligoura, 2004
9. Jöns Jonsgården, Kattarps sn, AK, Anna Ligoura, 2005
10. Rutsbo, Sankt Ibb sn, AK Anna Ligoura, 2005
11. Jordberga kostall, Källstorps sn, AK, Anna Ligoura, 2004
12. Norra Grönby mölla, Anderslövs sn, AK, Klara Johansson och Mia Jungskär, 2006
13. Ekonomibyggnad på Skarhult slott, Skarhult sn, AK, Cecilia pantzar, 2005
14. Klostergården, KA, Lund, Paul Hansson och Anna Rabow, 2005
15. Hannas kyrka – alla tiders kyrka, Hannas sn, MD, Petter Jansson, 2004
16. Häglinge kyrka – ”...ljusare, skönare, rymligare”, Häglinge sn, AK, Magnus Lindhagen och Lotta Eriksson, 1999-2006
17. Hannas kyrka ut- och invändig restaurering, Hannas sn, AK, Petter Jansson/Lotta Eriksson, 2004-2005
18. Norra Mellby skol- och fattighus, Norra mellby sn, KA, Anna Rabow, 2005
19. Historiska museet i Lund – en värdebeskrivning, Lunds sn, DK, Henrik Borg, 2006
20. Fornstugan i Kristianstad, AK, Jimmy Juhlin Alftberg, 2006
21. Hovdala slott- svampsanering, Brönnestad sn, AK, Jimmy Juhlin Alftberg, 2006
22. Bosjökloster – nunnornas botkapell, Bosjökloster sn, AK, Cecilia Pantzar, 2003
23. Sankt Olofs kyrka, Sankt Olofs sn, AK, Cecilia Pantzar, 2005-2006
24. Västra Broby kyrka. Västra Broby sn, AK, Cecilia Pantzar,2005-2006
25. Hassle Bösarps kyrka – invändig renovering, Hassle Bösarps sn, AK, Anna Rabow, 2005
26. Svalövs kyrka, Svalövs sn, AK, Anna Ligoura och Lotta Eriksson, 2005-2006
27. Näsums 12:2, Näsums sn, FU och UN, Elisabeth Höst, 2006

Förkortningar:

AF-antikvarisk förundersökning
AK- antikvarisk kontroll
AU-arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt

FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD-murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning

PJ- projektrapport
UN- arkeologisk undersökning
BD- byggnadsdokumentation
BAD-byggn-ark-dokumentation

